

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ • ΕΤΟΣ ΜΗ' • ΤΕΥΧΟΣ 9 • ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1999

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

περιεχόμενα

3-5 ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΛΕΙΨΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ
Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου

6-7 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ
Ίωάννου Μ. Φουντούλη

8-10 Η ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΝΕΑΡΟΥ ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ...
Καθηγ. Μιχ. Κ. Μακράκη

11-13 ΕΝΑ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
Καθηγ. Άλεξ. Μ. Σταυροπούλου

14-15 «ΜΝΗΣΘΕΙΗ ΚΥΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ...»
Άρχιμ. Άθηναγόρα Καραμαντζάνη

16-17 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

18-19 ΔΙΩΓΜΟΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ
Ευαγγέλου Π. Λέκκου

20-21 ΠΙΣΤΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ: ΘΕΟΛΗΠΤΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ
Κων. Π. Παπαθανασίου

22-23 ΓΡΑΜΜΑ Σ' ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΑΙΔΙ
Άρχιμ. Παύλου Ίωάννου

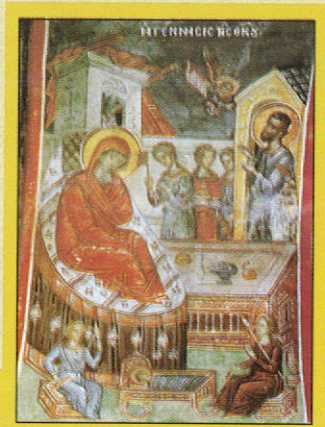
24-25 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ «ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ»
Θεοδώρου Ί. Ψαριώτη

26-27 ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

28-29 ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΖΕΡΒΑΚΟΥ
Έπιμ. Άθαν. Ί. Αναστοπούλου

30-31 ΕΠΙΚΑΙΡΑ
Μαν. Μελινού

32 Α' ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ...

Εξώφυλλο:

*Ή γέννησις
της Θεοτόκου*

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς
Ίω. Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. και Fax 72.18.308
Διεύθυνση Διαδικτύου της Έκκλησίας
<http://www.ecclesia.gr>

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

υπό του Κλάδου Έκδόσεων της
Επικοινωνιακής και Μορφωτικής
Υπηρεσίας της Έκκλησίας της Ελλάδος

ΠΡΟΝΟΙΑ

του Άρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Όμότ. Καθηγ. Παν/μίου Άθηνών
Τακτικό μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας
των Έπιστημών και των Τεχνών

ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΛΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

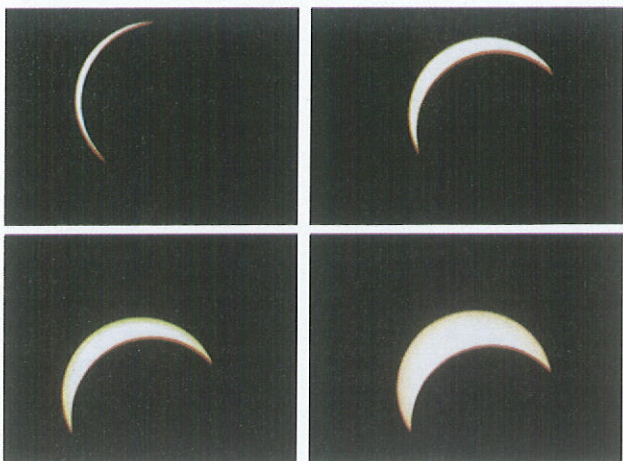
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Άρχιμ. ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΦΙΛΟΘΕΟΥ

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ-
ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΒΕΕ

Άσκληπιού 80, 114 71 Άθήνα
Τηλ. 36.24.728, 36.01.605 - Fax: 36.01.679
web site: www.papanikolaou.gr

Μηνύματα ἀπὸ τὴν ΕΚΛΕΙΨΙ τοῦ ΗΛΙΟΥ

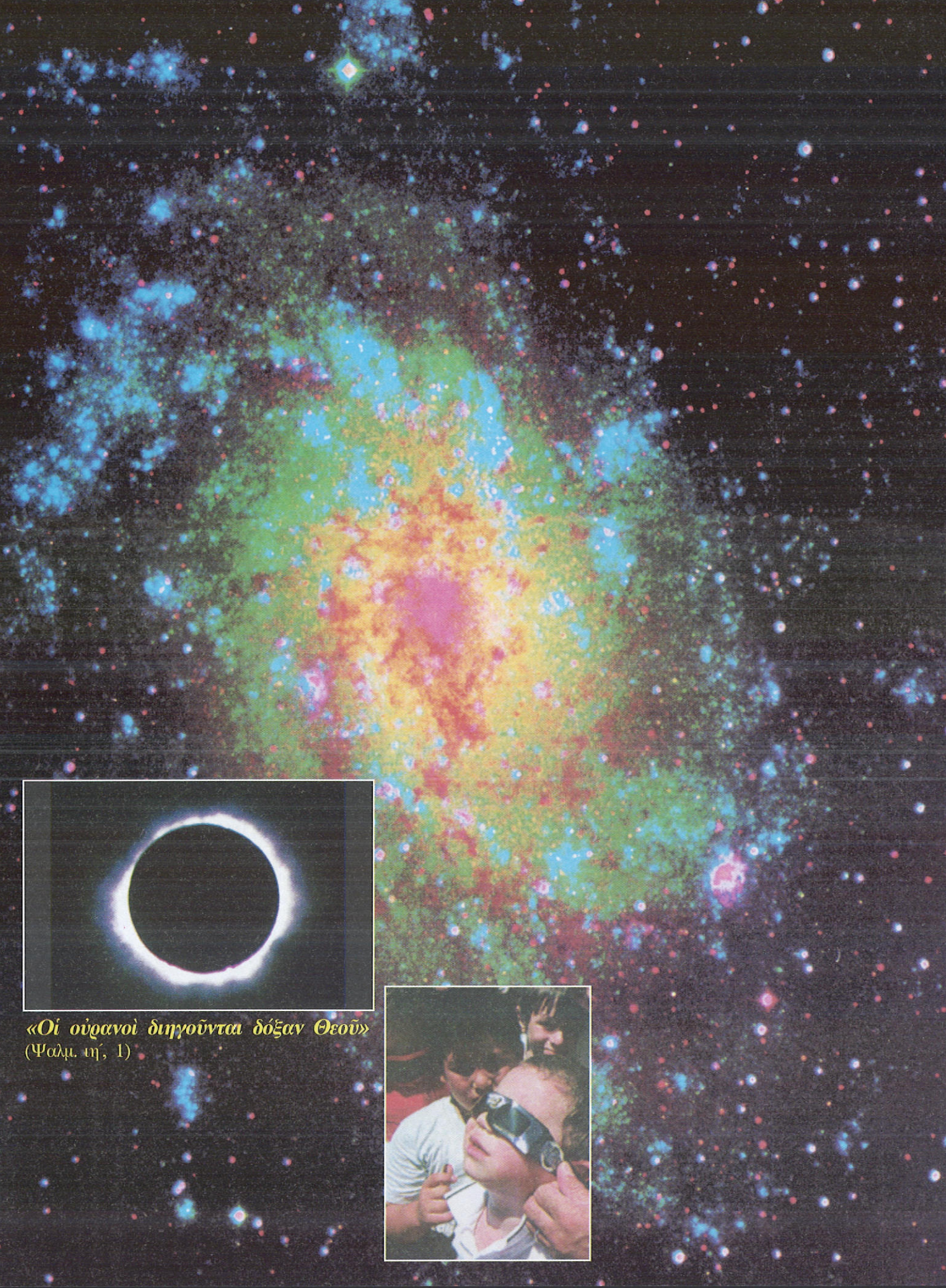
ΤΟΥ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τὴν 11η Αὐγούστου ἐξ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων σὲ ὅλο σχεδὸν τὸ βόρειο ἡμισφαίριο τῆς γῆς ἔζησαν τὴν ὀλικὴ ἔκλειψι τοῦ ἡλίου, ποὺ ἦταν ἡ τελευταία τῆς χιλιετίας. Δρόμοι, πλατείες, πάρκα, κρουαζιερόπλοια, αεροπλάνα, ἐλικόπτερα, ἀστεροσκοπεῖα καὶ ἐπιστημονικὰ παρατηρητήρια γέμισαν ἀπὸ παρατηρητὲς τοῦ κορυφαίου ἀστεροσκοπικοῦ φαινομένου. Εἰδικὰ προστατευτικὰ γυαλιὰ καὶ φίλτρα, χαρτόνια τρυπημένα μὲ καρφίτσα, μάσκες ὀξυγονοκολλητῶν, φιμέ τζάμια, εἰδικῶς ἐξοπλισμένα τηλεσκόπια καὶ ὀθόνες τηλεόρασεως χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴν παρακολούθησι ἐπὶ τρεῖς περίπου ὥρες τοῦ καταπληκτικοῦ «ταξιδιοῦ» τῆς ἐκλείψεως, ποὺ ξεκίνησε ἀπὸ τὶς ἀκτὲς τοῦ Ἀτλαντικοῦ στὸν Καναδᾶ, γιὰ νὰ προχωρήσῃ στὴν Κορνονάλη τῆς Βρετανίας, νὰ διασχίσῃ τὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Μέση Ἀνατολή μὲ κατεύθυνσι πρὸς τὶς Ἰνδίες. Οἱ παρατηροῦντες τὸ φαινόμενο εἴτε μὲ ἐπιφωνήματα καὶ ἰαχές, εἴτε σὲ μερικὰ μέρη μὲ ἐξωτικὲς ρυθμικὲς κινήσεις, εἴτε παντοῦ μὲ σιωπηλὸ δέος καὶ ἐκστατικὸ θαυμασμὸ ἔδλεπαν πῶς ἡ σκιά τοῦ φεγγαριοῦ μὲ ταχύτητα 2400 χιλιομέτρων τὴν ὥρα κάλυπτε ἀλληλοδιαδόχως στὰ μέρη αὐτὰ σιγὰ σιγὰ ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ τὴν πύρινη σφαῖρα τοῦ ἡλίου καὶ σκοτείνιαζε τὸν ὀρίζοντα.

Τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἔκλειψις αὐτή, ὅπως καὶ κάθε ἔκλειψις, μὲ χρῆσι πολυπλόκων μαθηματικῶν ἐξισώσεων καὶ ὑπολογισμῶν, ποὺ καταγράφονται σὲ τόμους ὀλογλήρους, εἶχε προαναγγεληθῆ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, φέρει στὸν νοῦ μας τοὺς λόγους τοῦ ἐπιφανοῦς ἀστρονόμου καὶ φυσικοῦ François Arago (1786-1853), ὁ ὁποῖος μιλῶντας σὲ συνέδριο γιὰ μιὰ ἔκλειψι εἶχε πῆ: «Ἐκείνην τὴν ἡμέρα, κύριοι, ἐκείνην τὴν ὥρα, ἐκεῖνο τὸ λεπτό, ἐκεῖνο τὸ δευτερόλεπτο, ἐκείνην τὴν ὑποδιαίρεσι τοῦ δευτερολέπτου, τρεῖς ἀστέρες θὰ βρεθοῦν ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας καὶ θὰ γίνῃ ἡ ἔκλειψις, ὄχι διότι ἡμεῖς τὸ προλέγομεν, ἀλλὰ διότι ἔτσι διέταξεν ὁ ἄπειρος Νοῦς, στὸν Ὅποιον τὸ πᾶν ὑπακούει καὶ μόνον οἱ ἄνθρωποι ἀπειθοῦν».

Τόσον ἡ Καινὴ Διαθήκη καὶ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ κορυφαῖοι θεράποντες τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ἐπαναλαμβάνουν μαζί μὲ τὸν ἱερὸ ψαλμωδῶ:

*«Οί ούρανοι διηγούνται δόξαν Θεοῦ»
(Ψαλμ. ιη', 1)*

«Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ» (Ψαλμ. ιη', 1) ἢ «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα Σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφία ἐποίησας» (Ψαλμ. ργ' 24). Ἴδου ἓνα δειγματοληπτικὸ Ἀνθολόγιο:

Ὁ Θεὸς «οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφήκεν» (Πράξ. ιδ' 17), «τὰ γὰρ ἀόρατα Αὐτοῦ (οἱ μὴ βλέπομενες ιδιότητές Του) ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι (στὰ δημιουργήματα καὶ μὲ τὰ δημιουργήματα) νοούμενα καθορᾶται (βλέπονται σαφῶς μὲ νοητικὴ ἐνόρασι) ἢ τε αἰδῖος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης» (Ρωμ. α', 19-20). Ἀληθῶς «πᾶς οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τίνος, ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεός» (Ἐβρ. γ' 4).

Χαρακτηριστικὲς εἶναι καὶ οἱ πατερικὲς ἐπισημάνσεις: Ἔτσι λ.χ. ὁ Μ. Ἀθανάσιος τονίζει, ὅτι «ἔχομεν διὰ τῶν τῆς κτίσεως ἔργων Δημιουργὸν μὴ ἀγνοεῖν» (Migne Ἐ.Π. 25, 116-117). Κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, τὰ δημιουργήματα «διὰ τῆς εὐταξίας λέγουσι μὴ ἄλλον τινὰ εἶναι Θεὸν ἢ τὸν δημιουργὸν καὶ ὁροθέτην, τὸν ἐκτάξαντα τὰ ὅλα» (Migne Ἐ.Π. 36, 33-65). Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης τονίζει, ὅτι «πρὸς τὸν ἐν τῇ κτίσει βλέποντες κόσμον, ἐννοιοῦν οὐ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ τῆς σοφίας τοῦ κατὰ πάντα σαφῶς πεποιηκότος ἀνατυπούμεθα» (Migne Ἐ.Π. 44, 1265). Χαρακτηριστικῶς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει: «Ἡ τῆς κτίσεως συνοχὴ καὶ συντήρησις καὶ κυβέρνησις διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ἐστὶ Θεός, ὁ τότε τὸ πᾶν συστησάμενος καὶ συνέχων καὶ συντηρῶν καὶ αἰεὶ προνοούμενος... Οὐ γὰρ τῷ αὐτομάτῳ δώσομεν τὴν τοιαύτην δύναμιν» (Migne Ἐ.Π. 94, 789-797).

Δειγματοληπτικῶς παραθέτομε καὶ τὶς ἐξῆς διακηρύξεις κορυφαίων ἐκπροσώπων τῶν κοσμολογικῶν ἐπιστημῶν: Ὁ μέγας ἀστρονόμος καὶ φυσικὸς Νεύτων (Newton) ἔγραφε σὲ φίλο του: «Στὴν κανονικὴ κίνησι τῶν πλανητῶν καὶ τῶν δορυφόρων των, στὴν κατεύθυνσι αὐτῶν, στὸ σχέδιό τους, στὸν βαθμὸ τῆς ταχύτητος ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, ὑπάρχει ἢ σφραγὶς κάποιου σκοποῦ, ἢ μαρτυρία τῆς ἐνεργείας μιᾶς αἰτίας, ἢ ὁποῖα δὲν εἶναι οὔτε τυφλὴ, οὔτε τυχαία, ἀλλ' ἐξόχως ἐπιδεξία στὴν μηχανικὴ καὶ στὴ γεωμετρία... Εἶναι παράλογο νὰ ὑποθέσωμε, ὅτι ἡ τυφλὴ ἀνάγκη δεσπάζει στὸ σύμπαν...». Ὁ ἐπιφανὴς ἀστρονόμος Κέπλερ (Kepler) ὁμολογεῖ: «Ἐρευνώντας τὴ δημιουργία, νομίζω ὅτι ἐγγίζω τὸν Θεὸ μὲ τὰ χέρια μου». Ὁ διάσημος ἀστρονόμος Jeans (Τζήνς) τονίζει ὅτι τὸ σύμπαν μοιάζει «περισσότερο μὲ μιὰ μεγάλη σκέψι παρὰ μὲ μιὰ μηχανή. Τὸ σύμπαν παρουσιάζει ἐνδείξεις ὅτι ὑπάρχει σκεπτομένη ἢ ἐλέγχουσα δύναμις». Χαρακτηριστικῶς καὶ ὁ θεμελιωτὴς τῆς Φυσικῆς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος Max Planck (Μάξ Πλάνκ) προσθέτει ὅτι ἡ τάξι καὶ ὁ ρυθμὸς στὸ σύμπαν ἐξηγοῦνται μὲ τὴν παραδοχὴ τοῦ «Ἰδεώδους Πνεύματος», τὸ ὁποῖο, εὐρισκόμενο πάνω ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς νόμους, δημιουργεῖ καὶ συγκρατεῖ τὴν τάξι καὶ ἁρμονία μέσα στὸν κόσμον καὶ δρᾷ «ὡς τέλειος θεωρητικὸς μαθηματικὸς». Ὁ ἀείμνηστος Ἑλληνας ἀστρονόμος Στ. Πλακίδης τόνιζε ἐπιγραμματικῶς, ὅτι «παρὰ τὸν φακὸν τοῦ τηλεσκοπίου ὁ ἐμπνευσμένος τῶν ἄστρον μελετητῆς ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν πᾶν ὅ,τι κατὰ τὸν εὐγλωττῶτατον τρόπον διηγεῖται δόξαν Θεοῦ».

Καὶ ἐκπρόσωποι τῆς σημερινῆς λεγομένης «Φυσικῆς τοῦ χάους» διακηρύττουν ὅτι τὸ λεγόμενο «χάος» ἔχει «στοχαστικὸν τελολογικὸν χαρακτήρα» καὶ ὁδηγεῖ μέσα ἀπὸ τὴν «πολυπλοκότητα» στὴν «τάξι», πὺν ὀφείλεται στὴν «ὑπερκόσμου» ἢ «ἐξωκόσμου» «τεραστία Νόησι» τοῦ Θεοῦ (Gleick, Stewart κ.ἄ.). Γι' αὐτὸν τὸν Παντοδύναμον Δημιουργὸ ὁ Μ. Βασίλειος ἔλεγεν: «Ἀναλογιζώμεθα τὸν ἄπειρον καὶ ὑπερμεγέθη καὶ πᾶσαν διάνοιαν ἐν τῷ πλήθει τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ὑπερβαίνοντα» (Migne Ἐ.Π. 29, 28).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

σέ Λειτουργικές καί ἄλλες ἀπορίες

573. Στην ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ πρὸ τοῦ τρισαγίου ἔχουμε τὴν προτροπή «Τοῦ Κυρίου δεηθώμεν» καὶ ἀμέσως τὴν οἰκεία ἐκφώνηση, χωρὶς τὴν εὐχή

τοῦ τρισαγίου. Μήπως ἡ εὐχή ἀντικατεστάθη μεταγενεστέρως ἀπὸ τὰ τέσσαρα τροπάρια πὸν προηγούνται τοῦ τρισαγίου; (Ἑρώτηση π. Ἀ.Κ.).

574. Γιατί, ἐνῶ στὴν εὐχή τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ ὑπάρχει ἐπίκληση τοῦ ἁγίου Πνεύματος, στὴν ἀντίστοιχη εὐχή τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ ἐλλείπει; Μήπως ἔπρεπε νὰ συμπληρωθεῖ ἡ εὐχή, γιατί γεννᾶται τὸ εὐλογο ἐρώτημα γιὰ τὸ πότε ἀγιάζεται τὸ ὕδωρ. (Ἑρώτηση π. Ν.Π.).

Θὰ συνεχίσουμε τίς δύο αὐτὲς ἐρωτήσεις, ὄχι μόνο γιατί ἀναφέρονται στὴν ἴδια ἀκολουθία, τὴν ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ, ἀλλὰ γιατί ἡ λύση στὰ ἐρωτήματα πὸν τίθενται, ἔστω καὶ ἂν ἔχουν διαφορετικὴ αἰτιολογία, προϋποθέτει τὴν γνώση τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς, στὴν ὁποία κατ' ἀνάγκην συνοπτικῶς πρέπει νὰ ἀναφερθοῦμε. Σχετικὲς μὲ τὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα εἶναι καὶ οἱ ὑπ' ἀριθμ. 137, 377 καὶ 394 ἀπαντήσεις, στὶς ὁποῖες κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἀναζητήθηκε ἡ λύση. Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξη κάθε μᾶς ἀκολουθίας, ὅπως ἀποτυπώνεται στὶς ἐξωτερικὲς μαρτυρίες γι' αὐτήν, καθὼς καὶ στὸ πλῆθος τῶν χειρογράφων πὸν τὴν περιέχουν, εἶναι ὁ μόνος ἀσφαλῆς δρόμος πὸν μπο-

ρεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσει στὴ λύση πολλῶν αἰνιγμάτων τῆς λειτουργικῆς μας πράξεως.

Ἐν προκειμένω, ἡ ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ περιέχεται σὲ πάρα πολὺ μεγάλο ἀριθμὸ χειρογράφων, Εὐχολογίων ἢ αὐτοτελῶν «Ἁγιασματορίων», μὲ ἓνα πολὺ μεγάλο πλῆθος παραλλαγῶν πὸν ἀφοροῦν στὴν μορφή τῆς ἀκολουθίας, ἀλλὰ καὶ στὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τῆς. Ἀκόμη δὲ καὶ μέχρι σήμερα ἡ μορφή τῆς δὲν ἔχει τελείως ἀποκρυσταλλωθεῖ, ἀφοῦ σὲ νεότερες ἐκδόσεις τὴν βρίσκουμε καὶ συντεταγμένη ἢ μὲ ἄλλα στοιχεῖα ἀπὸ ἐκεῖνα πὸν ὑπάρχουν στὴν γενικῶς θεωρουμένη ὡς ἰσχύουσα ἀκολουθία, τὴν γνωστὴ δηλαδὴ μορφή πὸν ἐπεκράτησε στὰ ἔντυπα Ἁγιασματοάρια ἢ Μικρὰ Εὐχολόγια. Γιὰ νὰ πάρει δὲ κανεὶς μιὰ ἰδέα τῆς πολυμορφίας αὐτῆς, ἀρκεῖ νὰ μελετήσῃ τὴν ἐκδόσή τῆς στὸ «Μικρὸν Εὐχολόγιον» τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ Παναγιώτου Τρεμπέλα, τ. Β', Ἀθήναι 1955, σελ. 47-74 καὶ ἰδιαίτερος τίς σελ. 52-74, ὅπου ὑπάρχει τὸ κείμενο καὶ σημειώνονται οἱ ἀσυνήθως πολλὲς γιὰ μιὰ τόσο μικρὴ ἀκολουθία παραλλαγές τῶν χειρογράφων τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἑλλάδος, στὶς εὐχές, στὰ τροπάρια καὶ στὶς τυπικὲς διατάξεις, καθὼς καὶ στὰ ἄλλα στοιχεῖα τῆς ἀκολουθίας τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ. Ὁ λόγος, στὸν ὁποῖον ὀφείλονται οἱ τόσες πολλὲς διαφορὲς καὶ παραλλαγές, εἶναι προφανές. Εἶναι δὲ αὐτὸς ἡ συχνοτάτη τέλεσή τῆς, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν ναῶν, σὲ σπίτια, πλοῖα, χωράφια, ἀμπέλια, κήπους καὶ ὅπου ἄλλοῦ, γιὰ τὴν θεραπεία ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν, ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ ποικίλα φυσικὰ κακὰ καὶ εὐλογία καὶ ἁγιασμὸ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν τῶν ἀνθρώπων.

Καί ὅσο μὲν ἡ εὐλογία τῶν ὑδάτων γιὰ ὅλες τὶς ἀνωτέρω χρεῖες γινόταν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς θείας λειτουργίας, στὴ θέση τῶν ἀντιφώνων ἢ μεταξὺ ἀντιφώνων καὶ (μικρᾶς) εἰσόδου, ἔμενε στὸ ἀρχικό της σχῆμα καὶ λειτουργικὸ περιεχόμενο. Μία ἢ τὸ πολὺ δύο εὐχὲς ἦσαν ἀρκετὲς γιὰ τὸν ἁγιασμὸ τοῦ ὕδατος. Ἐγίνετο ἡ εἰσοδος καὶ ἐφεξῆς ἐτελεῖτο ἡ θεία λειτουργία. Ἡ ἀνάγκη ὅμως τελέσεως τοῦ ἁγιασμοῦ ἐκτὸς ναοῦ ἢ, κατὰ τὴν νεότερα τάση ποὺ παρατηρεῖται καὶ στὴν τέλεση μυστηρίων καὶ ἄλλων ἱερῶν τελετῶν, ἐκτὸς λειτουργίας, προκάλεσε τὴν ἀνάπτυξη τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ ὡς αὐτοτελοῦς τελετῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπόσπαση αὐτὴ ἀπὸ τὴν θεία λειτουργία καὶ ἡ διαμόρφωση τῆς νέας ἀκολουθίας ἐγίνε σὲ ἐποχὴ σχετικῶς μεταγενεστέρη, ἡ συμπλήρωση ἐγίνε ἀπὸ δάνεια καὶ ἀπομμήσεις ἄλλων ἀκολουθιῶν, μιὰ καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς δημιουργικῆς λειτουργικῆς ἐξελίξεως ἀνῆκε στὸ παρελθόν. Ἐπειδὴ «ἐκ γενετῆς», τρόπον τινά, εἴμαστε συνηθισμένοι στὴν τάξη αὐτὴ καὶ ἀπὸ εὐλάβεια βλέπουμε μὲ συμπάθεια τὴν δομὴ της, δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ σταθοῦμε κριτικὰ ἀπέναντί της καὶ νὰ ἐπισημά-

νομε τὶς ἀδυναμίες της. Εἶναι πάντως φανερὴ ἡ συμπληματικὴ μορφή της καὶ ἡ συρραφὴ ἑτερογενῶν στοιχείων γιὰ τὸν ἀπαρτισμὸ της ἀπὸ δάνεια ἀπὸ συγγενεῖς ἢ μὴ συγγενεῖς ἀκολουθίες. Αὐτὸ γίνεται ἐμφανέστερο στὰ χειρόγραφα, ὅπου διακρίνονται διάφορα στρώματα προσθηκῶν, ἐπεξεργασιῶν καὶ ἀπομμήσεων ἄλλων ἀκολουθιῶν, ποὺ ἄλλα μὲν ἔμειναν ἡμιτελῆ, ἄλλα λησμονήθηκαν καὶ ἄλλα ἐπεβίωσαν μετὰ τὴν εἰσοδὸ τους στὶς πρώτες ἐντυπες ἐκδόσεις.

Ἐτοι διακρίνονται ἐπιδράσεις καὶ δάνεια ἀπὸ τὴν προϋπάρχουσα συγγενὴ ἀκολουθία τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ τῶν Θεοφανείων (εὐχὴ κεφαλοκλισίας, κατάδυσις τιμίου Σταυροῦ, αἰτήματα στὰ εἰρηνικά), ἀπὸ τὴν τάξη τῶν λιτανειῶν καὶ τῶν ἀντιφώνων (ἐκτενῆς, τὰ κατ' ἀλφάβητον στιχηρά, ἐπικλήσεις ἀγίων) ἀπὸ τὴν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου (ψαλμοὶ 142ος καὶ 50ός, «Θεὸς Κύριος...» – ἀπολυτίκια, στιχολογία τῆς θ' ὥδης) καὶ ἀπὸ τὴν θεία λειτουργία, ὡς λείψανα τῆς παλαιᾶς συνδέσεως τοῦ ἁγιασμοῦ μ' αὐτὴν (τρισάγιο, ἀναγνώσματα, εὐχὴ τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ ὕδατος).

(Συνεχίζεται)

Ἡ Μεταστροφή τοῦ νεαροῦ Μαρκέλλου καί ἡ ἐπίδρασή της στόν ἀδελφό του Ζηνόβιο, τὸν κατοπινὸ Στάρετς Ζωσιμᾶ

Τοῦ Καθηγ. κ. ΜΙΧ. Κ. ΜΑΚΡΑΚΗ

Ὅπως ἡ μεταστροφή τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ πού εἶδαμε ἤδη (στό τεῦχος Ἰουνίου), ἔτσι καί ἡ μεταστροφή τοῦ ἀδελφοῦ του Μαρκέλλου περιγράφεται στίς «Βιογραφικῆς πληροφορίες» γιά τὸν ἴδιο τὸν στάρετς (Ἀδελφοὶ Καραμάζοφ, Μέρ. Β', βιβλ. VI, κεφ. 2[α]) πού κατέγραψε ὁ μαθητῆς του καί δόκιμος μοναχὸς Ἀλιόσα. Μὲ βάση, λοιπόν, τίς πληροφορίες αὐτές, θὰ προσπαθήσουμε κι ἐδῶ νὰ περιγράψουμε τὴ μεταστροφή αὐτὴ – ἡ ὁποία κανονικά καὶ ἀναφέρεται πρώτη στὴ σειρά – ὅσο γίνεται μὲ μεγαλύτερη συντομία, σύμφωνα πάντα μὲ τὴν ἀφήγηση τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ.

Ὁ Μάρκελλος, ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ στάρετς, ἦταν ἀκόμα πολὺ νέος, σὲ ἡλικία μόλις δεκαεπτὰ χρόνων, ὅταν ἔκαμε φίλο ἕναν πολιτικὸ ἐξόριστο, πού ἔγινε αἰτία νὰ ξεμακρύνει ἀπὸ τίς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας. Ἐφτάσε μάλιστα στό σημεῖο ν' ἀρνηθεῖ κι αὐτὴ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ. Ξαφνικά ὅμως ἐκεῖνο τὸ χρόνο, τὴν ἕκτη ἐβδομάδα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἀρρώστησε ἀπὸ καλπάζουσα φυματίωση. Καὶ τότε ἄρχισε σιγά σιγά νὰ ξαναγυρίζει στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι πού νὰ καταλήξει στό τέλος νὰ ἐξομολογηθεῖ καὶ νὰ κοινωνήσῃ τὴ Μ. Ἐβδομάδα. «Τὸ Πάσχα ἦταν ὄψιμο ἐκεῖνο τὸ χρόνο. Οἱ μέρες μάκραναν.

Ἦταν φατεινές, ξάστερες, μυρωμένες ἀπὸ τὴν ἀνοιξή. Θυμοῦμαι –ἀφηγεῖται ὁ στάρετς Ζωσιμᾶς γιά τὸν ἄρρωστο ἀδελφό του– πού περνοῦσε ἀνήσυχες νύχτες, δήχοντας ὅλη τὴν ὥρα, μὰ τὸ πρωῖ πάντα ντυνόταν καὶ προσπαθοῦσε νὰ καθίσει σὲ μιὰ πολυθρόνα. Ἔτσι τὸν βλέπω ἀκόμα καὶ σήμερα: Κάθεται ἤρεμος, σεμνός, μὲ τὸ χαμόγελο, κοι-

τάζοντας πάντα μὲ πρόσωπο εὐθυμο, χαρούμενο, σὲ πείσμα τῆς ἀρρώστιας του. Εἶχε ἀλλάξει ὀλόκληρος ψυχικά».

Πραγματικά, μιὰ ἀξιοθαύμαστη μεταστροφή εἶχε συντελεστεῖ ξαφνικά μέσα του. Τέτοια μεταστροφή πού τὸν ἔκανε νὰ νιώθει ἀπέραντη χαρά. Ὅλο ἕνα ὅμως χειροτέρευε ἡ κατάσταση τῆς ὑγείας του καὶ ὑπέφερε κάθε μέρα καὶ πιὸ πολὺ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ μητέρα του πού ἤξερε πόσο ὑπέφερε, κλειδωνόταν στό δωμάτιό της καὶ ὄλο ἐκλαιγε. Μονάχα ὅταν πῆγαινε στό δωμάτιό του, σκουπιζε τὰ μάτια της καὶ προσπαθοῦσε νὰ φανεῖ χαρούμενη. «Μὴν κλαῖς, μητερούλα, μὴν κλαῖς, πολυαγαπημένη μου, συνήθιζε νὰ τῆς λέει. Ἐχω πολὺ καιρὸ νὰ ζήσω

ἀκόμα καὶ νὰ χαρῶ μαζί σου, γιατί ἡ ζωὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ χαρὰ καὶ εὐθυμία!».

Ὅταν κάποια φορὰ, ἀστερευόμενος, ρώτησε τὸ γιατρό, ἕνα γέρο Γερμανό: «Τί λέτε λοιπόν, γιατρέ; Θὰ ζήσω ἀκόμα καμὰ μέρα;», τοῦ δόθηκε ἡ ἀπάντηση: «Ὅχι μονάχα μιὰ, ἀλλὰ πολλές, καὶ

μήνες και χρόνια». «Τί νὰ τοὺς κάνει κανεὶς τοὺς μήνες καὶ τὰ χρόνια! ἀναφωνοῦσε αὐτός. Καὶ μιὰ μέρα μονάχα φτάνει γιὰ νὰ γνωρίσει ὁ ἄνθρωπος ὅλη τὴν εὐτυχία». Ἀκούγοντας ἡ μητέρα του νὰ μιλά γιὰ εὐτυχία καὶ χαρά, τοῦ ἔλεγε: «Ἀγαπημένο μου παιδί, πῶς μπορεῖς νὰ νιώθεις χαρούμενος ὅταν καίγεσαι ὅλη τὴ νύχτα στὸν πυρετὸ καὶ βήχεις ἔτσι πού νὰ σπάσει τὸ

στῆθος σου;». «Μητέρα, τῆς ἀπαντοῦσε αὐτός, μὴν κλαῖς, ἡ ζωὴ εἶναι παράδεισος καὶ ὅλοι μας ζοῦμε στὸν παράδεισο, μονάχα πού δὲν θέλουμε νὰ τὸ καταλάβουμε. Ἄν ὅμως τὸ καταλαβαίναμε, αὐριο κίολας ὁλόκληρος ὁ κόσμος θὰ γινόταν παράδεισος».

Τόσο μεγάλη ἦταν ἡ χαρὰ πού πλημμύριζε τὴν ψυχὴ του, ὥστε νὰ ζητᾶ συγγνώμη ἀπὸ καθένα. Ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτες του, ἀπὸ τοὺς διάφορους γνωστοὺς πού ἔρχονταν νὰ τὸν δοῦν, λέγοντάς τους πῶς εἶναι δυνατὸ ν' ἀγαποῦν ἕναν ἄνθρωπο σὰν αὐτόν, μὲ τόσες ἁμαρτίες, πού εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τὴ συγχώρησή τους. Ἀκόμα καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπηρετές πού τὸν φρόντιζαν, ζητοῦσε συγχώρηση. Κάθε φορὰ πού ἐμπαιναν στὸ δωμάτιό του, τοὺς ἔλεγε:

«Ἀγαπημένοι μου, γιατί μὲ ὑπηρετεῖτε; Μήπως τὸ ἀξίζω; Ἄν ὁ Θεὸς μὲ λυπόταν καὶ μ' ἄφηνε νὰ ζήσω, ἐγὼ θὰ σᾶς ὑπηρετοῦσα, γιατί πρέπει ὅλοι μας νὰ ὑπηρετοῦμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο».

Τὰ λόγια του αὐτὰ ἔκαναν τὴ μητέρα του νὰ κουνᾷ τὸ κεφάλι της. «Ἀγαπημένο μου παιδί, τοῦ ἔλεγε, εἶναι ἡ ἀρρώστια σου πού σὲ κάνει νὰ μιλάς ἔτσι». «Μητερούλα, ἀγαπούλα μου, τῆς ἀπαντοῦσε, μερικοὶ πρέπει νὰ εἶναι κύριοι καὶ ἄλλοι ὑπηρετές. Ὅμως ἐγὼ θέλω νὰ γίνω ὑπηρετῆς τῶν ὑπηρετῶν μου, νὰ γίνω γι' αὐτοὺς ὅ,τι

εἶναι αὐτοὶ γιὰ μένα. Κι ἐκτὸς ἀπὸ αὐτό, πρέπει ἀκόμα, μητερούλα, νὰ σοῦ πῶ ὅτι ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς εἶναι ἔνοχος μπροστὰ σὲ ὅλους γιὰ καθετί, κι ἀπ' ὅλους πιὸ πολὺ ἐγώ».

Καὶ ὅταν ἡ μητέρα του, χαμογελώντας μέσ' ἀπὸ τὰ δάκρυά της, τὸν ρωτοῦσε, γιατί εἶναι ἔνοχος μπροστὰ σὲ ὅλους πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους, ὅταν ὑπάρχουν φονιάδες καὶ

ληστὲς στὸν κόσμο, τί ἁμαρτίες πρόλαβε νὰ κάμει γιὰ νὰ κατηγορεῖ τὸν ἑαυτό του περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, αὐτὸς ἀπαντοῦσε: «Μητερούλα, χαρούλα μου, γλυκιά μου μητερούλα (ἄρχισε τότε νὰ χρησιμοποιεῖ κάτι τέτοια τρυφερὰ καὶ ἀναπάντεχα λόγια), πολυαγαπημένη μου μητερούλα, ξέρω στ' ἀλήθεια πῶς ὁ καθένας εἶναι ἔνοχος μπροστὰ σὲ ὅλους καὶ γιὰ ὅλα. Δὲν ξέρω ὅμως πῶς νὰ στοῦ ἐξηγήσω, μὰ τὸ νιώθω τόσο πολὺ πού μὲ πληγώνει. Πῶς μπορούσαμε νὰ ζοῦμε μὲ ὀργή, μ' ἐχθρότητα ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλο, χωρὶς νὰ εἴμαστε τοῦλάχιστον ἐνήμεροι γι' αὐτό;».

Ἡ συναίσθηση τῆς ἐνοχῆς του γιὰ ὅλους καὶ γιὰ ὅλα τὸν ἔκανε νὰ ζητᾶ συγγνώμη καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ πουλιὰ ἀκόμα πού τὰ ἔβλεπε ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο νὰ πετοῦν στὸν κῆπο. «Πουλάρια τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἔλεγε, ἀγγελιαφόροι τῆς χαρᾶς, συγχωρέστε με γιατί ἔχω ἁμαρτήσῃ καὶ σὲ σᾶς». Αὐτὸ πιά ἦταν κάτι πού κανένας τότε δὲν μπορούσε νὰ τὸ καταλάβει, ὅμως ἐκεῖνος ἔκλαιγε ἀπὸ χαρά. «Ναί, ἔλεγε, ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ μὲ περιέβαλλε ἀπὸ παντοῦ, μὲ τὰ πουλιὰ, τὰ δέντρα, τὰ λιβάδια, τὸν οὐρανό. Μονάχα ἐγὼ ζοῦσα στὴν αἰσχύνῃ. Μονάχα ἐγὼ τὰ μόλυνα καὶ δὲν εἶχα μάτια γιὰ νὰ δῶ τὴ δόξα καὶ τὴν ὁμορ-

φιά. Καί ὅταν πάλι ἡ μητέρα του παρατηροῦσε κλαίγοντας, ὅτι φορτωνόταν πάνω του πολλές ἀμαρτίες, αὐτὸς ἀπαντοῦσε: «Ἀγαπημένη μητεροῦλα... Ἄν ζητῶ συγγνώμη, εἶναι γιατί δὲν ξέρω πῶς νὰ τοὺς ἀγαπῶ ὅλους ὅσο πρέπει. Ἔτσι, ἂν ἀκόμα ἔκαμα σ' ὅλους κακό, θὰ μὲ συγχωρέσουν. Αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ὁ παράδεισος. Μήπως δὲν εἶμαι στὸν παράδεισο τώρα;».

Ἡ ἀγάπη του πρὸς ὅλους καὶ πρὸς ὅλα τὸν ἔκανε νὰ βλέπει τὴ ζωὴ σὰν ἕναν ἐπίγειο παράδεισο. Καί ἡ εὐτυχία του αὐτῆ, ἀποτέλεσμα τῆς μεταστροφῆς του σὲ μιὰ νέα ζωὴ, κράτησε ὡς τὴ στιγμή πού πέθανε, τὴν τρίτη ἐβδομάδα μετὰ τὸ Πάσχα. Λίγες μέρες πρὶν πεθάνει, ὅπως ἀφηγεῖται ὁ στάρετς Ζωσιμάς, ὁ Ζηνοβίος, δηλαδή, πού ἦταν τότε μικρὸ παιδί, μικρότερος ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ του, μπήκε στὸ δωμάτιό του κάποια στιγμή πού ἦταν ὀλομόναχος. Μόλις τὸν εἶδε ὁ Μάρκελλος, τοῦ ἔκαμε νεῦμα νὰ πάει κοντά του. Τὸν πλησίασε. Αὐτὸς ἔβαλε τὰ δύο του χέρια στοὺς ὤμους του καὶ τὸν κοίταξε μὲ τρυφερότητα. Καὶ ὕστερ' ἀπὸ λίγο τοῦ εἶπε: «Καὶ τώρα, πῆγαινε νὰ παίξεις. Ζῆσε γιὰ μένα!».

Καί, πραγματικά, ἔζησε γι' αὐτὸν καὶ χάρι' σ' αὐτόν, χρόνια πολλά, φτάνοντας σὲ μεγάλη ἡλικία ὡς στάρετς Ζωσιμάς, παρότι κινδύνευσε νὰ πεθάνει νέος ἀκόμα, ὅπως ὁ ἀδελφὸς του, νὰ σκοτωθεῖ σὲ μιὰ μονομαχία. Ὅπως θυμούμαστε, ὅταν μιλήσαμε γιὰ τὴ μεταστροφή του, τὴ μέρα αὐτῆς τῆς μονομαχίας, ξύπνησε κατὰ τὰ χαρά-

ματα ἀπὸ τὸ κελήδημα τῶν πουλιῶν, ἔξω στὸν κῆπο. Στὸ ἄκουσμά τους, ἦρθε στὴ σκέψη του ὁ ἀδελφὸς του Μάρκελλος πού ζητοῦσε συγγνώμη ἀπὸ αὐτά, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτες. Μὲ δάκρυα στὰ μάτια ἔτρεξε ἀμέσως στὸ μικρὸ δωμάτιο τοῦ δικοῦ του ὑπηρέτη, τοῦ Ἀφανάσι, πού εἶχε κτυπήσει στὸ πρόσωπο χωρὶς αἰτία, τὸ προηγούμενο βράδυ. Κι ἀφοῦ γονάτισε τώρα μπροστά του, ζήτησε συγγνώμη. Καί ὄχι μονάχα ἀπὸ αὐτόν, ἀλλὰ κι ἀπὸ τὸν ἀντίπαλό του, ἕναν πλούσιο κτηματία, πού πῆγε μετὰ νὰ συναντήσῃ στὸν τόπο τῆς μονομαχίας. Ἡ στάση του αὐτῆ, ἀποτέλεσμα τῆς μεταστροφῆς του σὲ μιὰ νέα ζωὴ, ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀπὸ τὰ λόγια του: «Ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς εἶναι ἔνοχος μπροστὰ σὲ ὅλους καὶ γιὰ ὅλα».

Τὰ λόγια πού ἀπέτελεσαν ἀπὸ τότε, ὅπως εἶδαμε, τὴ βασικὴ ἀρχὴ τοῦ στάρετς Ζωσιμά. Ὅσο, τὰ ἴδια αὐτὰ λόγια θὰ ἐπαναλάβει ἀργότερα κι ἕνας ἄλλος, ἕνας μεγάλος ἀμαρτωλός, ὁ Μιχαήλ, ὅταν θὰ πάει νὰ ἐξομολογηθεῖ στὸν στάρετς. Ὅμως γιὰ τὴν περίπτωσή του θὰ κάνουμε ἰδιαίτερο λόγο σ' ἕνα ἄλλο ἄρθρο μας.

Ὁ Ντοστογιέφσκι νέος, τὸ 1847. Τότε πού ἀναμίχθηκε στὸ σοσιαλιστικὸ κίνημα τοῦ Πετρασέφσκι καὶ πού μετὰ τὴ σύλληψή του καταδικάστηκε σὲ θάνατο. Τὴν ἐμπειρία του ἀπὸ τὰ λίγα λεπτὰ πού στάθηκε μπροστὰ στὸ ἀπόσπασμα, πρὶν ματαιωθεῖ ἡ ἐκτέλεσή του, τὴν μετέφερε στὸν πρίγκιπα Μίσκιν, στὸν Ἡλίθιο, πού ἦταν κι αὐτὸς νέος. Οἱ περισσότεροι, ἀλλὰ καὶ σπουδαιότεροι ἥρωες τοῦ Ντοστογιέφσκι ὑπῆρξαν νέοι. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Μίσκιν, ὁ Ἀρκάντι Ντολγαρούκι, στὸν Ἐφηβο, ὁ Ἀλιόσα, στοὺς Ἀδελφοὺς Καραμάζοφ. Καί, φυσικά, ὁ Μάρκελλος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ στάρετς Ζωσιμά.

Ένα Γραφείο Ποιμαντικής Γάμου και Οικογενείας

Περιπλανήσεις
σὲ δρόμους
ποιμαντικῆς
διακονίας

Τοῦ κ. Α.Μ. Σταυροπούλου,
Καθηγητοῦ τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τὸ χθὲς νὰ συναντάει τὸ μέλλον σήμερα

Εἶναι ἀξιόλογες καὶ ἀξιέπαινες οἱ πρωτοβουλίες ποὺ λαμβάνονται σήμερα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ κύκλους προσκείμενους σ' Αὐτήν γιὰ τὴν προστασία καὶ στήριξη τοῦ γάμου, τῆς οἰκογένειας, τοῦ παιδιοῦ. Ἡ Ἐκκλησία εἶτε μὲ τὴ συνήθη ποιμαντικὴ τῆς δραστηριότητα, εἶτε μὲ ἔκτακτα μέτρα ἢ καὶ τὴ δημιουργία ἐιδικῶν κέντρων καὶ ἰδρυμάτων μεριμᾶ γιὰ τὴ διαφύλαξη τῶν θεσμῶν καὶ ἰδιαίτερα τὴ φροντίδα τῶν προσώπων ποὺ ἐμπλέκονται σ' αὐτούς. Εἶναι φυσικὸ ἢ ἐπίσημη Ἐκκλησία καὶ τὰ μέλη Της νὰ ἐπιδεικνύουν αὐτοῦ τοῦ τύπου τὴ συμπεριφορὰ πρὸς τὸ γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια ἐφόσον τὴ θεωροῦν ὡς σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς Της καὶ χαρακτηρίζουν τὴν οἰκογένεια ὡς μικρὴ ἐκκλησία καὶ τὸ γάμο ὡς μυστήριον ἀγάπης.

Εἶναι ὅμως καιρὸς οἱ ποιμίλες αὐτὲς δραστηριότητες νὰ ὑπαχθοῦν σὲ μία κεντρικὴ ὑπηρεσία τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα στὴν ἀρμόδια Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὸ Ποιμαντικὸ Ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, τὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ, δηλαδή, Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ Ἔργου. Θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργον μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου καὶ μὲ ἀπόφαση τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐνεργοποιηθεῖ τὸ πάλαι ποτὲ προταθὲν καὶ λειτουργήσαν Γραφεῖο Ποιμαντικῆς Γάμου καὶ Οἰκογενείας στὸ πλαίσιο τῆς τότε Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Διοργανώσεως τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

* Ὁ συντάκτης τοῦ παρόντος ἄρθρου εἶχε τὴν τιμὴ νὰ συντάξει καὶ νὰ ὑποβάλει τὸ σχέδιο ἐκεῖνο ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Γραφείου καὶ νὰ κινηθεῖ πρὸς ὑλοποίηση ἐπὶ μέρους στόχων του κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας του ὡς γραμματέως στὸ συγκεκριμένο Γραφεῖο τῆς Ἱ. Συνόδου ἀπὸ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1973 μέχρι τὴν ἀνοίξη τοῦ 1975.

Οἱ προτάσεις ποὺ περιείχοντο στὸ σχέδιο ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Γραφείου παραμένουν ἐπίκαιρες ἔστω καὶ μετὰ τὴν παρέλευση εἰκοσι πέντε καὶ πλέον χρόνων ἀπὸ τὴν καταγραφή τους (1973)*. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι γιὰ τὴ διαποίμανση τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογένειας σήμερα θὰ ληφθοῦν ὑπόψη καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ δεδομένα ποὺ ἔχουν ἐν τῷ μεταξύ προκύψει στὴν ἑλληνικὴ ἐκκλησία καὶ κοινωνία. Νομίζω ὅτι θὰ εἶναι ἐνδιαφέρουσα γιὰ τοὺς ἐφημερίους μας ἡ παρουσίαση ἀπὸ τὸ περιοδικό τους τῶν ἀπόψεων ἐκείνων, ποὺ ἐν πολλοῖς ἔχουν τύχει τοῦλάχιστον θεωρητικὰ τῆς ἀποδοχῆς τῶν ποιμαντικῶν ὑπευθύνων. Ἡ Ποιμαντικὴ, ὅπως εἶναι γνωστὸ, φροντίζει πάντοτε «τὸ χθὲς νὰ συναντάει τὸ μέλλον σήμερα». Σ' αὐτὸ ἄλλωστε τὸ μέλλον προσβλέπει καὶ αὐτὸ τὸ μέλλον προετοιμάζει μὲ τὴ συμμετοχὴ ὄλων ἐκείνων ποὺ μποροῦν νὰ ἐργαστοῦν γιὰ κάτι τέτοιο.

Ἄς δοῦμε, ὅμως, ἀναλυτικὰ τὶς ἀρμοδιότητες, τὶς προτεραιότητες, τὰ ζητήματα ποὺ μποροῦν νὰ ἀπασχολήσουν καὶ συγκεκριμένες δραστηριότητες ἐνὸς συνοδικοῦ Γραφείου Ποιμαντικῆς Γάμου καὶ Οἰκογενείας.

Ἀρμοδιότητες καὶ σκοπὸς τοῦ Γραφείου

Οἱ ἀρμοδιότητές του θὰ εἶναι ἐρευνητικοῦ καὶ συντονιστικοῦ χαρακτήρα ὥστε νὰ καθορισθεῖ ἐνιαία ποιμαντικὴ στάση τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὰ ζητήματα ποὺ ἀναφύονται στὸ γάμο καὶ στὴν οἰκογένεια.

Ἐὰν οἱ προϋποθέσεις μιᾶς στάσεως εἶναι ἡ γνώση τοῦ ἀντικειμένου, ὀρισμένη διάθεση πρὸς αὐτὸ καὶ συγκεκριμένη συμπεριφορὰ, εἶναι εὐνόητο ὅτι σκοπὸς τοῦ Γραφείου θὰ εἶναι:

α. Ἡ μελέτη ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὸ γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια σήμερα.

β. Ἡ καλλιέργεια ἀγαθῆς διαθέσεως πρὸς αὐτὴ καὶ ἐπανεκτίμηση τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἀφορᾷ στὸ γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια.

γ. Ἡ προετοιμασία ποιμαντικῶν ἐνεργειῶν ποὺ θὰ προωθοῦν τὰ αἰτήματα μιᾶς ἐπικαιρῆς διαποίμανσης τοῦ γάμου ὡς μυστηρίου ἀγάπης καὶ τῆς οἰκογενείας ὡς μικρᾶς ἐκκλησίας.

Προτεραιότητες

Ἄμεση προτεραιότητα θὰ δοθεῖ στὴν προπαρασκευὴ λειτουργίας ἐνὸς Κέντρου (Ἰνστιτούτου) Γάμου καὶ Οἰκογενείας, τὸ ὁποῖο θὰ ἀναλάβει:

α. Τὴ διερεύνηση τῆς προβληματικῆς τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας στὴν Ἑλλάδα συναφῶς πρὸς τὴ διεθνή πραγματικότητα καὶ τὶς τυχόν ἐπιπτώσεις τῆς στα καθ' ἡμᾶς.

β. Αὐτὸ τὸ Κέντρο (Ἰνστιτούτο) θὰ ἔχει ἐπίσης τὴν εὐθύνη ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπιμορφώσεως τῶν στελεχῶν τῆς Ποιμαντικῆς Γάμου καὶ Οἰκογενείας.

γ. Στὴν ὑπευθυνότητα τοῦ Κέντρου θὰ ἀνάγεται ἡ ἐκλόνηση χάριν τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας ποιμαντικῶν προγραμμάτων, ἡ πρότυπη ἐφαρμογὴ τους καὶ ἡ ὑποδομήθη ἐκτελέσεώς τους.

Μέχρι ὅμως τὴν ἐναρξὴ τῆς λειτουργίας τοῦ Κέντρου, τὸ Γραφεῖο Ποιμαντικῆς Γάμου καὶ Οἰκογενείας θὰ προσπαθεῖ νὰ ἐνημερώνεται πάνω σὲ θέματα μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀσχολεῖται γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ ἐνημερώνει στὴ συνέχεια ἐκείνους ποὺ θὰ ἀπευθύνονται σ' αὐτό.

Ἡ ὑπηρεσία ἐνημέρωσης τοῦ Γραφείου θὰ φροντίσει ἔτσι ὥστε οἱ εἰσερχόμενες πληροφορίες νὰ ταξινομοῦνται σὲ ἀρχειοθήκη γιὰ νὰ εἶναι εὐχρηστες ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν. Ἡ ὑπὸ ἴδρυση ἐξειδικευμένη Βιβλιο-

θήκη θὰ διαθέτει τὶς ἀπαραίτητες συγγραφές καὶ περιοδικές ἐκδόσεις γιὰ τὴν ἐπεξεργασία τῶν ζητημάτων ποὺ θὰ προκύπτουν. Τὸ Γραφεῖο ὅμως καὶ μὲ δικά του δημοσιεύματα καὶ ἐκδόσεις θὰ ἐπιχειρήσει νὰ ἀναπληρώσει τὰ ὑπάρχοντα κενὰ στὴν ἐλληνικὴ βιβλιογραφία. Ἡ ὑπηρεσία ἐνημέρωσης θὰ διατηρεῖ ἐπαφές μὲ συναφεῖς ἐνδοεκκλησιαστικῆς καὶ ἐξωεκκλησιαστικῆς ὑπηρεσίας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Ζητήματα ἐνασχολήσεως

Τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα θὰ ἀπασχολήσουν τὸ Γραφεῖο μποροῦν νὰ διαιρεθοῦν σὲ ἐκεῖνα ποὺ συνιστοῦν.

α) μόνιμη μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ γάμο καὶ τὴν Οἰκογένεια καὶ ἀπαιτοῦν συνεχῆ φροντίδα. Σ' αὐτὴ τὴν πρώτη κατηγορία ζητημάτων εἶναι δυνατόν νὰ ὑπαχθοῦν μεταξὺ ἄλλων, ἡ ποιμαντικὴ προετοιμασία τῶν μελλονύμφων γιὰ τὸ γάμο, ἡ ἀγωγή τῶν γονέων, ἡ δημιουργία ὁμάδων ζευγῶν, ἡ συμβουλευτικὴ συμπαράσταση τῶν οἰκογενειῶν ποὺ βρίσκονται σὲ δυσκολία, σὲ κρίση καὶ σὲ κίνδυνο. Ἄλλα ζητήματα εἶναι

β) ἐκεῖνα ποὺ θέτει ἡ ἐπικαιρότητα καὶ ἀπαιτοῦν ἄμεση ἀντιμετώπιση στὸ μέτρο ποὺ ἀπασχολοῦν μεμονωμένους πιστοὺς, ὁλόκληρο τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἢ Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία. Τέτοιο ζήτημα λόγου χάριν εἶναι τὸ λεγόμενο *Δημογραφικὸ πρόβλημα τῆς Χώρας*, τὸ ὁποῖο ἀπασχολεῖ κάτω ἀπὸ διαφορετικὴ ὀπτικὴ γωνία ὅσους θίγονται ἀπ' αὐτό. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ μὴν ἐπισύρει τὴν προσοχὴ τοῦ Γραφείου τὸ ζήτημα τῆς τεκνογονίας καὶ ἡ διαπραγμάτευση συγκεκριμένων πτυχῶν του. Συναφῆ ζητήματα συνιστοῦν τὸ αὐτόματο διαζύγιο, ὁ πολιτικὸς γάμος κ.λπ., οἱ ποιμαντικῆς συνέπειες τῶν ὁποίων ἀπασχολοῦν καὶ σήμερα ἀκόμα ποιμένες καὶ ποιμαίνοντες.

Δραστηριότητες

Τὰ ἐπὶ μέρους ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν εἴτε μόνιμα εἴτε ἐπικαιρα τὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι δυνατόν νὰ προωθοῦνται μὲ τὴ δημιουργία ἐδικῶν «Ὁμάδων ἐργασίας», οἱ ὁποῖες κατόπιν ἐπισταμένης μελέτης καὶ διερευνήσεως θὰ προτείνουν συγκεκριμένες λύσεις. Αὐτὲς ἀφοῦ υἱοθετηθοῦν ἀπὸ τὴν ἀρμόδια Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ ἐγκριθοῦν ἀπὸ τὴν Ἱ. Σύνοδο θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθοῦν στὴν πράξη. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἡ Ὁμάδα ἐργασίας ποὺ προτείνει τὴ λύση ἢ ἄλλη ποὺ θὰ συσταθεῖ γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, εἶναι δυνατόν σὲ συνεργασία μὲ ἄλλες Συνοδικῆς Ἐπιτροπές, Ἱ. Μητροπόλεις ἢ ἄλλα ἀρμό-

δια ὄργανα νὰ ἐφαρμόσει πειραματικῶς τὶς ἐγκριθεῖσες προτάσεις πρὸς ἀπόκτηση ἐμπειρίας καὶ βελτίωση τῶν μέτρων καὶ τῶν μεθοδῶν. Μετὰ θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ καθολικὴ ἐφαρμογὴ τους.

Ἄλλο τρόπο διαδικασίας ἀποτελεῖ ἡ «ἐκμετάλλευση» τῆς ὑπάρχουσας πλουσιωτάτης ποιμαντικῆς ἐμπειρίας τῶν Ἱ. Μητροπόλεων στὸν τομέα τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας. Μιὰ ἔρευνα πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση θὰ ἀποκαλύψει πηγὲς ἐμπνεύσεως γιὰ υἰοθέτηση συγκεκριμένων ποιμαντικῶν μέτρων. Ἡ μελέτη τῆς ὑφισταμένης ἐμπειρίας εἶναι δυνατὸν νὰ καταλήξει καὶ αὐτὴ σὲ καθολικὴ ἐφαρμογὴ ἐπιτυχῶς δοκιμασθέντων ἐπὶ μέρους μέτρων.

Μεταξὺ ἄλλων εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ διαζυγίου θὰ ἦταν σκόπιμη ἡ διερεύνηση τῆς πείρας πού ἔχει ἀποκτηθεῖ ἀπὸ τὸ Κέντρο Συμπαραστάσεως Οἰκογενείας (ΚΣΟ) τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἔτσι θὰ κερδηθεῖ χρόνος ἰκανὸς στὴν περίπτωση πού θὰ κρινόταν ἀναγκαία ἡ επέκταση αὐτοῦ τοῦ θεσμοῦ γιὰ προληπτικὴ συμβουλευτικὴ ἐργασία καὶ πρὸς ἀποτροπὴ τοῦ διαζυγίου καὶ θὰ ἀποφευχθοῦν τυχόν δυσκολίες πού ἐμφανίσθηκαν στὰ πρῶτα στάδια αὐτῆς τῆς ἐργασίας.

Ἄς ἐξετάσουμε ὅμως καὶ ἓνα ἄλλο σημεῖο. Ἡ προετοιμασία τῶν μελλονύμφων μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει ἀντικείμενο ἐιδικῆς Ὀμάδος ἐργασίας, ἡ ὁποία ἀφοῦ μελετήσει τὶς προϋποθέσεις ἐφαρμογῆς της εἶναι δυνατὸν σὲ πρώτη φύση νὰ προωθήσει ἀπὸ τὴν τηλεόραση καὶ τὸ ραδιόφωνο τὴν προβολὴ σειρᾶς εἰσηγήσεων-συζητήσεων ἀναφορικὰ μὲ τὴν προετοιμασία γιὰ τὸ γάμο. Αὐτὸ μάλιστα εἶναι δυνατὸν νὰ προταθεῖ καὶ νὰ ἐνταχθεῖ ὡς τμῆμα τῶν ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων τῶν ραδιοτηλεοπτικῶν μέσων. Σὲ μία δευτέρη φάση –ἢ καὶ παράλληλα– εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιχειρηθεῖ ἡ ποιμαντικὴ προετοιμασία τῶν μελλονύμφων σὲ συγκεκριμένες Ἱ. Μητροπόλεις ἢ ἀρχιερατικὲς περιφέρειες ἢ καὶ μεγάλες ἐνορίες. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ἡ χαρακτηρισθεῖσα ὡς πρώτη φάση μπορεῖ νὰ ἀποβεῖ πλέον ταχύρρυθμη στὴν ἐκτέλεσή της ἂν ληφθεῖ ὑπόψη ἡ δυνατότητα εὐχερέστερης ἐξευρέσεως ἐπιλέκτων ἐιδικευμένων προσώπων ἢ δευτέρη φάση καθίσταται δυσκολότερη λόγω τῆς ἀνάγκης ἐκπαιδεύσεως ἐπιμέρους ἀνειδικευτῶν στελεχῶν. Τὰ δύο ὅμως σχέδια εἶναι δυνατὸν, ὅπως τονίσθηκε, νὰ κινήθουν παραλλήλως καὶ συγχρόνως. Τὰ πάντα

ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὰ πρόσωπα πού θὰ ἔχουμε στὴ διάθεσή μας καὶ ἀπὸ τὸν ὑπάρχοντα χρόνο. Πιπota, ὅμως, δὲν ἐμποδίζει ἓνα σύνολο στόχων νὰ προγραμματιστεῖ ἐν χρόνῳ ὡς χρονοδιάγραμμα πού θὰ περιλαμβάνει συγκεκριμένες φάσεις προετοιμασίας, διερευνήσεως καὶ ἐφαρμογῆς τῶν σχεδίων.

Στὸν ἴδιο κύκλο ἐργασιῶν ἀνήκει καὶ ἡ ἔκδοση ἐνὸς τεύχους πού θὰ περιέχει μὲ ἐρμηνεῖα καὶ σχόλια, κατάλληλα εἰκονογραφημένο, τὸ κείμενο τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου, τὸ ὁποῖο θὰ δίδεται στοὺς μελλονύμφους ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη ἢ τὸν Ἐφημέριο. Ἡ ἔκδοση αὐτὴ μπορεῖ νὰ φέρει τὸν ἀριθμὸ ἓνα (1) ἐιδικῆς σειρᾶς γιὰ τοὺς μελλονύμφους (πρὸλ. τὴν παλαιότερη σειρά τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας: «Ἡ εὐτυχισμένη οἰκογένεια»).

Συναφῶς πρὸς τὴν πιὸ πάνω ἔκδοση τὸ Γραφεῖο εἶναι ἀκόμη δυνατὸν καὶ πρέπον νὰ ἐπιμεληθεῖ ἐνὸς τόμου στὴν σειρά: «Ἐπὶ τὰς πηγὰς», στὸν ὁποῖο θὰ περιλαμβάνονται ἀγιογραφικὰ καὶ πατερικὰ κείμενα περὶ γάμου. Ἐπείγει ἀκόμη ἡ ἔκδοση βοηθητικῆς σειρᾶς γιὰ τοὺς

ιερεῖς μας, ἡ ὁποία θὰ θίγει θέματα πού θὰ ἄπτονται τῆς προβληματικῆς τοῦ Γραφείου (πρὸλ. τὴν σειρά: «Ἐφόδια τοῦ ἱερέως»). Αὐτὴ ἡ σειρά παράλληλα μὲ τὴν ὀργάνωση ἐιδικῶν φροντιστηριακῶν συνάξεων ἢ σεμιναρίων στὸ μέλλον, θὰ καλύψει τὶς πρῶτες ἀνάγκες τῆς ὀρθῆς διαπομπᾶς τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας.

Δὲν θεωροῦμε ὅμως σκόπιμο νὰ ἐπεκταθοῦμε στὴ διαπραγμάτευση λεπτομερειῶν τοῦ προσωρινοῦ ἄλλωστε ἐκείνου σχεδίου ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Γραφείου Ποιμαντικῆς Γάμου καὶ Οἰκογενείας. Ἐπιθυμοῦμε ὅμως νὰ τονίσουμε τὸ ἐξῆς σημεῖο. Ἐὰν κρίνεται ἀναγκαία ἡ ἴδρυση ἐνὸς τέτοιου Γραφείου τότε θὰ εἶναι σκόπιμο νὰ παρασχεθοῦν καὶ τὰ μέσα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ καταστήσουν δυνατὴ τὴ λειτουργία του εἶπε αὐτὰ ἀφοροῦν στὸ ἀνθρώπινο δυναμικὸ εἶτε στὸν ὑλικοτεχνικὸ ἐξοπλισμὸ. Ἡ κάλυψη τῶν αὐξημένων ἀναγκῶν θὰ πρέπει νὰ θεραπευθεῖ καταλλήλως μὲ προσλήψεις προσωπικοῦ καὶ σύγχρονα μέσα τῆς ἠλεκτρονικῆς ἐποχῆς στὴν ὁποία ζοῦμε. Μακροπρόθεσμα μόνον ἢ προταθεῖσα ἀνωτέρω ἴδρυση ἐνὸς Κέντρου ἢ Ἰνστιτούτου Γάμου καὶ Οἰκογενείας θὰ καταστήσει δυνατὴ τὴν συμπαράσταση τῆς Ἐκκλησίας ἐν ἀγάπῃ πρὸς τὴν ἐκ τῆς σαρκὸς Τῆς σαρκὸς μικρῆ ἐκκλησία. ✠

«Μνησθείν

Κύριος ὁ Θεός...»

ΤΟΥ ΠΑΝΟΣ. ΑΡΧΙΜ. Κ. ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ ΚΑΡΑΜΑΝΤΖΑΝΗ

Πολλές φορές στην λατρεία της Εκκλησίας μας ἀκούμε τὴν εὐχετική αὐτὴ ἐκφώνηση ἀπὸ τὸν λειτουργὸ ἱερέα. Εὐχεται σὲ ὅλους καὶ στὸν καθένα νὰ ἔχουν θέσι στὴν μνήμη τοῦ Θεοῦ: «Πάντων ὑμῶν μνησθείη Κύριος ὁ Θεός...».

Ὅπως ἴσως εἶναι εὐχὴ αὐτὴ τῆς Εκκλησίας μας εἶναι ἡ πιὸ συγκινητική, ἀλλὰ καὶ ἡ πιὸ τιμητικὴ γιὰ ὅλους μας. Διότι, ἐὰν καταφέρει κανεὶς νὰ εἶναι «πάντοτε» στὴν ἀδιάλειπτη μνήμη τοῦ Θεοῦ, τί ἄλλο μεγαλύτερο θέλει;

Τὶ εἶναι ὅμως μνήμη; Μνήμη, κατὰ τὴν ψυχολογία καὶ τὴν φιλοσοφία, εἶναι ἡ ἰκανότητα νὰ ἀνασταίνει κανεὶς τὸ παρελθὸν καὶ νὰ διατηρῆ μέσα του τὴν γνῶσι γιαντό. Χάρης στὴν μνήμη καὶ τὴν ἀνάμνησι ξανάρχονται στὸ προσκίηιο τῆς συνειδήσεώς μας, εἴτε πρόσωπα, εἴτε γεγονότα καὶ καταστάσεις καὶ εἶναι σὰν νὰ τὰ ξαναζοῦμε. Ἔτσι, ἡ μνήμη γίνεται μιὰ ζωοποιὸς δύναμις, ποὺ μᾶς βοηθεῖ νὰ ὑπερνικοῦμε τὸ βίωμα τῆς ἀποσυνθέσεως καὶ τοῦ θανάτου.

Ἡ μνήμη τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὴν πατερικὴ διδασκαλία, πρὸ τῆς πτώσεως ἦταν ἀπλή καὶ ἐνιαία... Μὲ τὴν πτώσι ἡ μνήμη ἔγινε ἀπὸ ἀπλή σύνθετη καὶ ἀπὸ ἐνιαία πολυσχιδής. Τὴν μεταπτωτικὴ ἄρρωστη αὐτὴ μνήμη τὴν θεραπεύει ἡ ἔμμομη μνήμη τοῦ Θεοῦ ποὺ παγιώνεται μὲ τὴν προσευχὴ (Ἁγ. Γρηγόριος Σιναΐτης).

Οἱ Πατέρες τῆς Εκκλησίας μας ἐπιμένουν πολὺ στὴν ἀναγκαιότητα τῆς μνήμης τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ στὴν πολλαπλὴ τῆς ὠφέλεια στὴν ψυχὴ του.

Ὁ Ἁγ. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος θὰ συστήσῃ: «Μνημονεύτεον Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον». Πρέπει βέβαια νὰ διευκρινισθῆ ὅτι αὐτὴ ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἐγκεφαλικὴ καὶ διανοητικὴ, ὅπως δηλ. κάποιος θυμάται κάποιον, ἀλλὰ ὄντολογικὴ καὶ βιωματικὴ, ὅπως π.χ. ἡ μητέρα «θυμάται» τὸ ἔμβρυον ποὺ ἔχει μέσα της, κατὰ ἕναν ἰδιαίτερο τρόπο.

Ὅταν ἡ καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀγαπήσῃ τὸν Θεὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, ὁ Θεὸς ἐγκαθίσταται μέσα του, κατὰ τὴν ἀπευδὴ Του ὑπόσχεσι: «Ἐάν τις ἀγαπᾷ με τὸν λόγον μου τηρήσει καὶ ὁ Πατὴρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν καὶ πρὸς

αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν» (Ἰω. 14, 23). Καὶ τότε: «Μὲ τὴν συνεχῆ μνήμη τοῦ Θεοῦ, φωνάζει ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ τίποτε ἄλλο, ὅπως τὸ δρέφος φωνάζει τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του» (Ὅσιος Θεόκλητος). Τότε, τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ «κράζει ἐντὸς ἡμῶν ἀδῶ ὁ Πατὴρ» (Ἁπ. Παῦλος: Γαλ. 4, 4).

Ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἄλλου, εἶναι ἰσχυρότατο ὄπλο κατὰ τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν περιστάσεων τῆς ἁμαρτίας. «Πάσας τὰς ἡμέρας Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μνημόνευε καὶ μὴ θελήσῃς ἁμαρτάνειν καὶ παραδῆναι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ» συνιστᾷ ἡ Ἁγία Γραφή (Τωβίτ 4, 5). Ὁ πάγκαλος Ἰωσήφ μὲ τὴν μνήμη τοῦ Θεοῦ κατορθώνει νὰ ἐκφύγῃ τοὺς πλοκάμους τῆς αἰσχροῦς Αἰγυπτίας. «Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγεγεμένον ἐκ νεκρῶν» παραγγέλλει ὁ Παῦλος (Β' Τιμ. 2, 8). Καὶ ὁ Ἅγιος Συμεὼν συμπληρώνοντας, συμβουλεύει: «Νὰ ἔχῃς πάντοτε τὸν νοῦν σου στὸν Θεό, εἴτε κοιμᾶσαι, εἴτε εἶσαι ξύπνιος καὶ στὸ φαγητό καὶ στὴν συνομιλία καὶ στὸ ἐργόχειρο καὶ σὲ κάθε ἄλλη πράξι, σύμφωνα μὲ τὸν λόγο τοῦ Δαβὶδ: "Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστι, ἵνα μὴ σαλευθῶ"» (ψαλμ. 15, 8). Ἡ ἐμπειρία τῶν Ἁγίων μας, μαρτυρεῖ ὅτι ἡ ἐνθύμησις τοῦ Θεοῦ δὲν ταράζει τὴν ψυχὴ, δὲν τὴν ἐκφοδίζει. Τοῦναντίον φέρνει στοὺς λογισμοὺς εἰρήνην καὶ στὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου χαρὰ καὶ εὐφροσύνη, σύμφωνα καὶ μὲ τὸ γεγραμμένο: «Ἐμνήσθη τὸν Θεοῦ καὶ εὐφράνθη» (ψαλμ. 76, 4). Ἄμα τῇ μνήμῃ καὶ ἡ εὐφροσύνη. Λέγει ὁ Ὅσιος Θεόκλητος, ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας: «Ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ εἶναι θεωρία τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔλκει τὴν ὄρασι καὶ τὴν ἐπιθυμία τοῦ νοῦ, πρὸς τὸν ἑαυτὸν Του καὶ τὸν περιλάμπει μὲ τὸ φῶς Του».

Ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ καὶ μάλιστα τῶν σωτηριῶν αὐτοῦ παθημάτων καὶ τῆς Ἀναστάσεως, θερμαίνει τὴν πρὸς Αὐτὸν ἀγάπη μας, πληροῖ τὴν καρδιὰ μας ἀπὸ εὐγνωμοσύνη, γιὰ τὰ ὅσα Αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἔκαμε καὶ ἔτσι μᾶς κρατᾷ στὴν ζωὴ καὶ σὰν Σῶμα καὶ σὰν ἄτομα.

Στην μνήμη και την «ανάμνησι» στηρίζεται και η εὐχαριστιακή λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ θ. Λειτουργία εἶναι τὸ Μυστήριον τῆς «ἀναμνήσεως» τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἀναμνήσεως τῆς ὑπερτάτης θυσίας Του. «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν», μᾶς εἶπε (Λουκ. 22, 19).

«Ἐνθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ πίστις τῶν χριστιανῶν ἦταν μνήμη και ἀνάμνησις. Ἀλλὰ μνήμη ἀποκατεστημένη στὴν ζωοποιό της οὐσία. Γιατί, σὲ ἀντίθεσι μὲ τὴν φυσική μας ἀμαρτωλή μνήμη, μὲ τὴν ἀπατηλή της ἀνάστασι τοῦ παρελθόντος, αὐτὴ ἡ νέα μνήμη εἶναι εὐφρόσυνη ἀναγνώρισις τοῦ ἀναστάντος και ζώντος και παρόντος και παραμένοντος Χριστοῦ. Καὶ ὄχι μόνον ἀναγνώρισις, ἀλλὰ και συνάντησις και ζωντανὸ δίωμα ἐπικοινωνίας μὲ Αὐτόν» (Σμέμαν).

Ἄλλὰ ἡ εὐχή λέγει: «Μνησθεῖ ἡμῶν Κύριος ὁ Θεός...», εἶπε νὰ σᾶς θυμηθῆ ὁ Θεός...

Τι σημαίνει ὅμως νὰ μᾶς θυμηθῆ ὁ Θεός;

Ἀσφαλῶς δὲν σημαίνει ὅτι ὁ Θεός εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς ξεχάσῃ και ὡς ἐκ τούτου ἔχει ἀνάγκη «ὑπενθυμίσεως» ἐκ μέρους μας, διότι μᾶς γνωρίζει πρὸ καταβολῆς κόσμου. Κατὰ τὴν Ἁγία Γραφή και τοὺς θεοφόρους Πατέρας μας «μνήμη Θεοῦ» εἶναι τὸ ἐνδιαφέρον και ἡ ἄπειρη ἀγάπη Του, γιὰ τὰ δημιουργήματά Του και ἰδιαίτερος γιὰ τὸν ἄνθρωπο, χάρις στὴν ὁποία τὰ πάντα ζοῦν και κινοῦνται και ὑπάρχουν (Πράξ.

17, 28). «Ὅποιος ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν θυμᾶται ὁ Θεός αἰώνια, ἐπιθυμεῖ κάτι τὸ πραγματικὰ εὐαγγελικὸ» γράφει ὁ Ἁγ. Νικόλαος Ἀγχίδος. Ἔτσι, παραμονὴ στὴν μνήμη τοῦ Θεοῦ, σημαίνει παραμονὴ στὴν ἴδια τὴν αἰώνια ζωὴ, ἐνῶ ἡ πῶσις μας ἀπὸ αὐτὴ τὴν αἰώνια μνήμη, σημαίνει αἰώνιο θάνατο.

Ἀπὸ αὐτὴ τὴν θέσι κατανοοῦμε πόση σπουδαιότητα ἔχει ἡ προσήκη στὴν λειτουργικὴ εὐχή: «ἐν τῇ βασιλείᾳ Αὐτοῦ πάντοτε...».

Σχετικὲς μὲ αὐτὰ εἶναι και οἱ ὠραῖες σκέψεις τοῦ μνημονευθέντος Ἁγ. Νικολάου: «Κάποτε –λέγει– οἱ μαθηταὶ ἐπέστρεψαν στὸν Χριστόν, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἀποστολὴ και τοῦ εἶπαν μὲ μεγάλη χαρά: “Κύριε και τὰ δαμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί Σου”. Ἐκεῖνος τοὺς ἀπήν-

τησε: “Ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε. Χαίρετε δὲ μᾶλλον ὅτι τὰ ὀνόματα ἡμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς”. Καὶ συνεχίζει ὁ Ἅγιος: «Αὐτὸ πραγματικὰ ἔχει μεγάλη ἀξία. Ἡ ἀνάμνησις μας νὰ ὑπάρχει γιὰ πάντα στὴν αἰώνια βασιλεία τοῦ Χριστοῦ! Στὴν Ἁγία Γραφή συχνὰ γίνεται λόγος ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν δικαίων εἶναι γραμμένα ἐν βίβλῳ ζωῆς. Ἐνῶ ἀντιθέτως, ὅτι, τὰ ὀνόματά τῶν ἀμαρτωλῶν εἶναι ξεχασμένα και σθημένα. Ἔτσι, στὴν παραβολὴ τοῦ Λαζάρου και τοῦ πλουσίου, βλέπουμε ὅτι ὁ Κύριος “θυμᾶται” τὸ ὄνομα τοῦ δικαίου ἐνῶ ἀντιθέτως “ξεχνᾷ” τὸ ὄνομα τοῦ ἀμαρτωλοῦ. Μὲ αὐτὸ θέλει νὰ μᾶς δεῖξῃ ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Λαζάρου ἐγράφη στὴν αἰώνια ζωὴ γιὰ πάντα. Ἀντιθέτως ὁ πλούσιος ἔχασε γιὰ τὸν Θεὸ και τὴν αἰώνια βασιλεία και τὴν ζωὴ και τὸ ὄνομά του ἀκόμη» (περιοδ. Λυχνία Νικοπόλεως).

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω λοιπόν, ὑπάρχει περίπτωση νὰ μᾶς «ξεχάσῃ» ὁ Θεός, ὑπὸ τὴν ἐννοια θεδαίως τῆς ὀριστικῆς ἐκπτώσεώς μας ἀπὸ τὴν Χάρι Του και τῆς ἀπαλείψεως τοῦ ὀνόματός μας ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς. Ὅντως αὐτὸ θὰ ἀποτελοῦσε τὴν τραγικώτερα ὑπαρξιακή μας ἀποτυχία. Γιατὸ και ὁ Παῦλος φωνάζει: «ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ», τουτέστιν: «μὴ ἐκπέσῃ τῆς μνήμης τοῦ Θεοῦ»!...

Καὶ ὅμως, στὸν λόγο τοῦ Θεοῦ και στοὺς Πατέρας, ἐνίστε, τονίζεται ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ὁ Θεός μὴ «μνησθῆ» αὐτοῦ. Εἶναι οἱ περιπτώσεις ἐκεῖνες, ποὺ θὰ ἤθελε νὰ σῆσῃ ὁ Θεός τὶς ἀμαρτίες και τὶς ἔνοχες πράξεις του, ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς μνήμης Του. Τότε τὸ «μνησθητί μου, Κύριε» ἀντικαθιστᾶ τό: «ἀμαρτίας νεότητός μου και ἀγνοίας μὴ μνησθῆς Κύριε». «Μὴ μνησθῆς ἡμῶν ἀνομιῶν ἀρχαίων, Κύριε» (ψαλμ. 78, 8). Διότι «ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσῃς, τίς ὑποστήσεται;» (ψαλμ. 129).

Τότε ἀσφαλῶς ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ «τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἐτι» (Ἰερειμ. 38, 34) ἀποδοXAίνει ἡ πὸ γλυκειά, ἡ πὸ παρήγορη γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὑπόσχεσις.

Ἐπομένως, ἐὰν ἡ εὐχὴ «μνησθεῖ ἡμῶν Κύριος ὁ Θεός» εἶναι ἀπολύτως εὐεργετικὴ, ἐξ ἴσου εὐεργετικὴ εἶναι και ἡ εὐχὴ: «μὴ μνησθεῖ Κύριος ὁ Θεός τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν»!...

Στιγμιότυπα από
Παναγίας στην Έκατοντα...

Ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, κατευθυνόμενος προς την Πάρο, ασκείται στη πηδαλιούχηση.

(Φωτογραφίες: Χρ. Μπόνη)

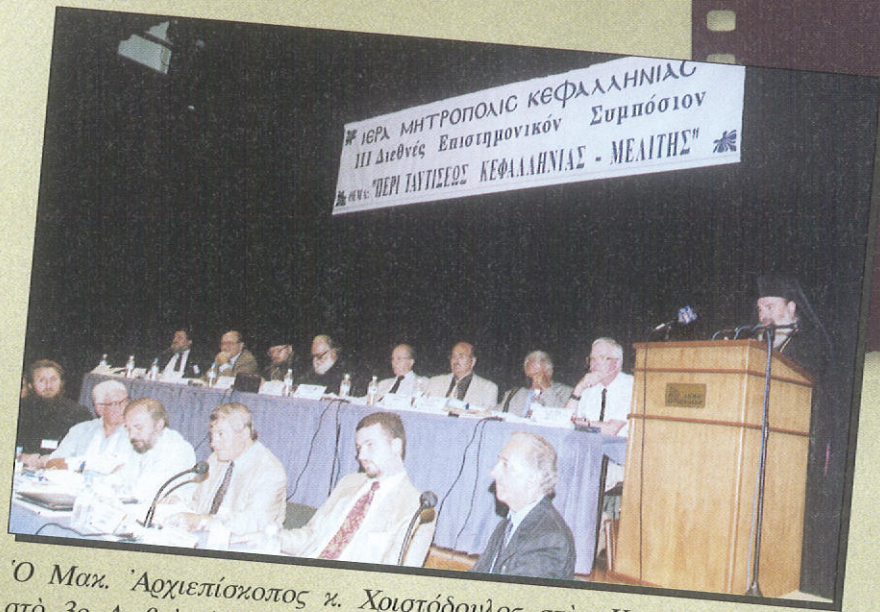

Στι
'Αλ

φωτογραφικά στιγμιότυπα

τανείαν τῆς εικόνας τῆς
τῆς Πάρου (Αὔγ. 1999).

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος στὴν Κεφαλληνία ὁμιλεῖ
στὸ 3ο Διεθνές Ἐπιστημονικὸ Συμπόσιον περὶ ταυτίσεως Κεφαλλη-
νίας - Μελίτης (Αὔγ. 1999).

α ἀπὸ τὸν πανηγυρικὸ ἑσπερινὸ πρὸς τιμὴν τοῦ
κατὰ τὴν Ἀκρόπολιν (29 Ἰουνίου 1999).

Ὁ νέος Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος
Ἀμερικῆς κ. Δημήτριος.

Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν

ΤΟΥ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Π. ΛΕΚΚΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Εξαιτίας πολιτικῶν, θρησκευτικῶν ἢ φιλοσοφικῶν προκαταλήψεων, ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, ἀπὸ τὴν ἐμφάνισί της, καταπολεμήθηκε καὶ διώχθηκε σὺν κάτῃ τὸ ξένο, τὸ ἀντίθετο ἢ ἐπικίνδυνον γιὰ τὰ κρατοῦντα. Στὴν πρὸς Διόγνητον ἐπιστολὴ (5, 17) παρατηρεῖται ὅτι οἱ χριστιανοὶ «ὑπὸ Ἰουδαίων ὡς ἀλλόφυλοι πολεμοῦνται καὶ ὑπὸ Ἑλλήνων (=ἐθνικῶν) διώκονται». Συνοπτικὰ σημειώνονται οἱ σημαντικότεροι διώκτες τῶν χριστιανῶν στὴν πορεία τῶν 20 αἰώνων:

1. Μὲ τὴν ἐμφάνιση τῆς νέας Πίστεως, πρῶτοι διώκτες τῆς ὑπῆρξαν οἱ **Ἰουδαῖοι** (θρησκευτικὴ ἡγεσία καὶ λαός). Σταύρωσαν τὸν ἰδρυτὴ τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ, λιθοβόλησαν τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανο, φυλάκισαν Ἀποστόλους, θανάτωσαν τὸν Ἰάκωβο, μαθητὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ πρῶτο ἐπίσκοπο τῆς ἱεροσολυμιτικῆς ἐκκλησίας, ἐνῶ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ραπίσθηκε, λιθάσθηκε, διώχθηκε καὶ φυλακίστηκε ἀπὸ τοὺς ὁμοεθνεῖς του στὴ Θεσσαλονίκη, τὴ Βέροια, τὴν Κόρινθο, τὴν Ἐφεσο, τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἄλλου. Μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, τὸ 70 μ.Χ., ἡ δύναμη τῶν Ἰουδαίων ἐκμηδενίστηκε καὶ ἡ ἐπιβουλὴ τους κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐξέλιπε, ἐνῶ κατὰ τὰ νεότερα χρόνια πολλὰ καταμαρτυροῦνται γιὰ ὑπονόμηση τοῦ χριστιανισμοῦ ἐκ μέρους τοῦ σιωνισμοῦ.

2. Σφοδροὶ διώκτες ὑπῆρξαν πολλοὶ **Ρωμαῖοι ἀυτοκράτορες** καὶ διοικητὲς διάφορων περιοχῶν τῆς ἀχανοῦς αὐτοκρατορίας, κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες. Οἱ διώξεις ὀφείλονταν στὴ **λαϊκὴ ἐχθρότητα**, ἐπειδὴ ἡ ἠθικὴ του δὲν συμβιβαζόταν μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου· στὴν **ἀντίδραση τῶν φιλοσόφων**, οἱ ὁποῖοι στὴν ἀρχὴ θεωροῦσαν τοὺς χριστιανούς ὡς δεισιδαίμονες καὶ τοὺς εἰρωνεύονταν περιφρονητικά, ἐνῶ ἀργότερα ὁ χριστιανισμὸς συντέλεσε στὸ κλείσιμο πολλῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν· στὴν **πολιτικὴ δίωξη** (π.χ. ὁ Νέρωνας διώξε τοὺς χριστιανούς κατηγορώντας τους γιὰ τὴν πυρπόληση τῆς Ρώμης, τὴν ὁποία ὁ ἴδιος εἶχε διαπράξει, ὁ Δομιτιανὸς γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ κάποιους ἐπικίνδυνους συγγενεῖς του κ.λπ.), ἢ στὴν **ἀντίθεση**

εἰδωλολατρῶν (ιερέων καὶ λαοῦ) καὶ χριστιανῶν.

3. Πρὶν ἀπὸ τὸν ἐκχριστιανισμὸ τους (9ο αἰῶνα) οἱ **Σλάβοι** ὑπῆρξαν, ἐπίσης, διώκτες τῶν χριστιανῶν, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ στάση τους αὐτὴ εἶχε περισσότερο πολιτικὸ καὶ φυλετικὸ, παρὰ θρησκευτικὸ χαρακτῆρα.

4. Κατὰ τοὺς 3ο-5ο αἰῶνες ὁ χριστιανισμὸς ποῦ εἶχε διαδοθεῖ στὸ ἀρχαῖο περσικὸ κράτος γνώρισε τὴ διωκτικὴ μανία τῆς **ζωροαστρικῆς θρησκείας**, μὲ ἐπικεφαλὴς τὸ ἱερατεῖο της. Ἀργότερα ὁ χριστιανισμὸς ἀναγνωρίσθηκε ὡς μειονότητα θρησκευτικὴ καὶ ὅταν (μετὰ τὴν Δ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο) οἱ χριστιανοὶ τάχθηκαν μὲ τὸ μέρος τῶν Νεστοριανῶν καὶ Μονοφυσιτῶν, ποῦ ἦταν ἐχθρικοὶ διακείμενοι πρὸς τὸ Βυζάντιο, μὴ προκαλώντας πλέον τὴν ὑποψία τῆς περσικῆς διοίκησης, ἔπαυσαν νὰ διώκονται.

5. Στὶς εὐρύτερες περιοχὲς τῆς (σημερινῆς) Μέσης Ἐνα-

Οἱ φοβερότεροι διωγμοὶ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες ἔγιναν ἐπί:

Νέρωνος	(64-65)
Δομιτιανοῦ	(79-96)
Τραϊανοῦ	(112-117)
Ἀνδριανοῦ	(117-138)
Μάρκου Αὐρηλίου	(161-180)
Κομμόδου	(180-192)
Σεπτιμίου Σεθέρου	(193-211)
Δεκίου	(249-251)
Γάλλου	(251-253)
Βαλεριανοῦ	(253-260)
Διοκλητιανοῦ	(303-311)*

τολής, ὅπου ἐπικράτησε ὁ ἀραβικὸς μουσουλμανισμὸς, ὁ χριστιανισμὸς κατέρρευσε, ἕξαιτίας τῆς διαιότητος τῆς νέας θρησκείας, διότι τὸ δημιουργηθὲν ἀραβικὸ κράτος ἦταν «θεοκρατικόν». Οἱ χριστιανοὶ εἶχαν νὰ ἐπιλέξουν μεταξὺ τοῦ ἐξισλαμισμοῦ τοὺς ἢ τοῦ «διὰ πυρὸς καὶ αἰδήρου» θανάτου τοὺς. Ὅπου, ὅμως, ἡ παράδοσή τοὺς γινόταν μὲ συνθηκολόγησι, παρεχόταν σ' αὐτοὺς μὲ ἐπίσημα ἔγγραφα τὸ δικαίωμα ἐνὸς εἶδους «ἐσωτερικῆς αὐτονομίας». Ἡ ὁποία αὐτονομία πληρωνόταν ἀκριβὰ μὲ φόρους καὶ ἀγγραφεῖες, ποὺ ὀδηγοῦσαν ἀρκετοὺς στὸν ἐξισλαμισμό. Σταδιακά, περιοχὲς κατεχοῦν χριστιανικὲς, ὅπως ἡ Συρία, ἡ Μεσοποταμία, ἡ Περσία, ἡ Παλαιστίνη, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Βόρεια Ἀφρική κατέστησαν μουσουλμανικὲς, ἐνῶ ἀργότερα αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τὴ Μικρὰ Ἀσία, τὸν Πόντο καὶ περιοχὲς τῶν Βαλκανίων.

6. Ὄταν τὸ Βυζαντινὸ κράτος καταλύθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ χριστιανοὶ, παρὰ τὰ «προνόμια» τὰ ὁποῖα τοὺς παραχώρησε ὁ Μωάμεθ Β' ὁ πορθητὴς, γνώρισαν νέες καὶ σκληρὲς διώξεις, ποὺ ὀφείλονταν στὴ μογγολικὴ ἀγριότητα καὶ τὸν μουσουλμανικὸ φανατισμό. Μὲ τὴ βαρὴ φορολογία, τὴν κοινωνικὴ πίεσι, τὸ ξίφος, τὸ παιδομάζωμα (γενίτσαροι), τὴν ἀρπαγὴ κορασίδων, τὴν ἀναγκαστικὴ μετακίνησι πληθυσμῶν κ.λπ., ὑποχρέωσαν τμήματα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου νὰ ἀλλαξοπιστήσουν. Παράλληλα ἀναδείχθηκε νέα στρατιὰ ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως καὶ νεομαρτύρων.

7. Κατὰ τὰ νεότερα χρόνια ὁ χριστιανισμὸς πολεμήθηκε στὸ πρόσωπο τῶν ἱεραποστόλων στὴν Ἀσία, τὴν Ἀφρική, τὴν Ὁκεανία καὶ τὴ Λατινικὴ Ἀμερική. Ἐπίσης καὶ στὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, ὡς συνέπεια ἀκράϊων ἐκπροσώπων τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασις, τοῦ διαφωτισμοῦ, τοῦ ὕλισμοῦ, τῶν ὀλοκληρωτικῶν καθεστώτων, ἰδίως τοῦ κομμουνιστικοῦ, καὶ τοῦ ἀθεϊσμοῦ. Ἡ πολεμικὴ ἐκδηλώθηκε μὲ δήμευσι τῆς

ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, διάλυσι μοναστηριῶν καὶ μοναχικῶν ταγματῶν, βεβήλωσι ἱερῶν χώρων καὶ σκευῶν, σύλληψι τάφων, ἀπαγόρευσι θρησκευτικῆς διδασκαλίας, φυσικὴ ἐξόντωσι κληρικῶν, μοναχῶν, λαϊκῶν χριστιανῶν κ.λπ.

* Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Μικρὸ Χριστιανικὸ Λεξικόν, Ἀποστολικὴ Διακονία, 21998, σ. 70.

Καθλωμένος μάρτυς “ξέεται” ἀπὸ τοὺς βασανιστῆς του καὶ καίεται μὲ λαμπάδες.
(Σχέδιο ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Δημ. Ι. Φαλλῆ,
Ὁ ἅγιος Λεωνίδης ὁ μάρτυς, Ἀθήνα 1999).

Πιστοὶ "Ἀνθρωποὶ: Θεόληπτοὶ "Ἀνθρωποὶ

ΝΤΑΝΙΕΛΑ: Εἶναι ἐνδιαφέρον τὸ θέμα τῆς μετοχῆς τοῦ ἀνθρώπου στὰ ἀγαθὰ τῆς διαθήκης τοῦ Θεοῦ. Ἐπανέρχομαι, λοιπόν, σ' ἓνα βασικὸ ζήτημα ποῦ ξεκινήσαμε παλαιότερα, σχετικὰ μὲ τὸ ἂν κάθε ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ μετέχει τῶν θείων δωρεῶν, ποῦ προέρχονται ἀπὸ τὴ νέα, τὴν καινὴ διαθήκη τοῦ Θεοῦ.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ: Ἀμέσως ἔρχεται στὴ μνήμη μου τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννη, ποῦ χωρίτατα ἀποκλήθηκε «πνευματικὸ» σὲ σχέση μὲ τὰ συνοπτικά, καὶ ἰδιαίτερα ἡ περικοπὴ ποῦ ἀκοῦμε κάθε χρόνο στὴν εὐφρόσυνη Ἀναστάσιμη λειτουργία.

Ἐκεῖ, διαβάζει ὁ ἱερέας ὅτι «ὅσοι ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ» (Ἰωάν. 1, 12). Πρόκειται γιὰ τὸ γνωστὸ στίχο ἀπὸ τὸν ὑπέροχο λόγο γιὰ τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἔγινε ἄνθρωπος. Καὶ θέλει νὰ πεῖ ὅτι ὅσοι τὸν δέχτηκαν καὶ πίστεψαν σ' Αὐτόν, τὸν Λόγο, τοὺς ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ γίνουν παιδιά τοῦ Θεοῦ.

Βέβαια, αὐτὸ λέγεται διότι ἀνέφερε προηγουμένως ὅτι «οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον», δηλαδὴ ὁ λαὸς του δὲν δέχτηκε τὸν Ἰησοῦ. Δὲν τὸν ἀποδέχτηκε ὡς τὸν Χριστό, τὸν ἀναμενόμενο Μεσσία. Καὶ μάλιστα, ἀρνήθηκαν καὶ τὶς θαυματουργικὲς πράξεις του, ποῦ ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μεσσιανικῆς του ιδιότητος.

ΣΩΣΙΘΕΟΣ: Ἡ ἄρνηση ἢ ἡ ἀποδοχὴ τοῦ Θεοανθρώπου εἶναι τὸ μεγάλο προνόμιο τῶν

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ:

ΚΛΑΥΔΙΟΣ, ἐρευνητῆς τῆς Κ.Δ.

ΝΤΑΝΙΕΛΑ, σπουδάστρια διδλκικῆς θεολογίας ἀπὸ τὴν Ἀγγλία

ΣΩΣΙΘΕΟΣ, ἡγούμενος Μονῆς τῆς Ἠλείου.

ΥΑΚΙΝΘΟΣ, πτυχιούχος θεολογίας καὶ δημοσιογράφος.

ἀνθρώπων, ποῦ τοὺς τὸ ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ἡ βία δοῖσκεται ἔξω ἀπ' τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἔστω κι ἂν ἀφορᾶ στὴν σωτηρία.

Λέγει σχετικὰ ὁ μεγάλος χρυσορῆμων Ἰωάννης: «Ὁ Θεός εἶναι φιλόανθρωπος καὶ ἀγαθοεργός, καὶ κάνει τὰ πάντα καὶ φροντίζει ὥστε νὰ διαλάβουμε στὴν ἀρετὴ. Καὶ ἐπειδὴ θέλει νὰ εἴμαστε ἐνάρετοι, χωρὶς νὰ ἐκδιάζει ἢ νὰ ἐξαναγκάζει κανέναν, ἐλκύει ὅλους ὅσοι θέλουν καὶ τοὺς παίρνει μὲ τὸ μέρος του μὲ τὴν πειθῶ καὶ τὴν εὐεργεσία. Γιαντὸ ὅταν ἦλθε στὴ γῆ, ἄλλοι μὲν τὸν δέχτηκαν, ἄλλοι δὲ ὄχι. Διότι δὲν θέλει νὰ ἔχει κανέναν ὑπηρέτη χωρὶς τὴ θέλησή του καὶ μὲ ἐξαναγκασμό, ἀλλὰ ὅλους τοὺς θέλει μὲ τὴ θέληση καὶ τὴν προαίρεσή τους»¹.

Γιαντὸ γράφει ὁ Δ' Εὐαγγελιστῆς, ὅτι «ὅσοι τὸν δέχτηκαν...».

ΚΛΑΥΔΙΟΣ: Ἐδῶ ἔχουμε κάτι περισσότερο ἀπὸ μιὰ ἐπιλογὴ μεταξὺ δύο καταστάσεων. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ ἐπιλογὴ τοῦ ἀξιολογικὰ ἀνώτερου, σύμφωνα μὲ τὸν Ἰωάννη, ὀδηγεῖ στὴν υἰοθεσίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ Θεό. Ὅσοι ἐλεύθερα προσανατολίζονται καὶ ἀκολουθοῦν τὸ Χριστό, γίνονται «τέκνα Θεοῦ», δηλαδὴ οἱ θνητοὶ ἄνθρωποι γίνονται θετοὶ υἱοὶ τοῦ ἄκτιστου Θεοῦ.

ΣΩΣΙΘΕΟΣ: Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ χρειάζεται μιὰ διάκριση. Ἀκόμη κι οἱ πιστοὶ ποῦ ἀποδέχτηκαν τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸ τήρησαν ἢ ἀμέλησαν στὴν πράξη, θὰ συνεχίσουν νὰ εἶναι

παιδιά τοῦ Θεοῦ; Οἱ πιστοὶ ἄνθρωποι εἶναι οἱ θεόληπτοι ἄνθρωποι, οἱ ἔνθεοι, ποὺ ἐμπνέονται σὺν βίῳ τοῦ ἀπὸ τῆς θείας Χάρης, ὅταν συνεχίζουν νὰ μαθητεύουν στὴ διδασκαλία τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸ τὸ διατυπώνει πάλι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, καθὼς γράφει: «Γιατί δὲν εἶπε ὅτι τοὺς ἔκανε παιδιά τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ὅτι “τοὺς ἔδωσε τὴν ἐξουσία νὰ γίνουν παιδιά τοῦ Θεοῦ”; Γιὰ νὰ δείξει ὅτι χρειάζεται πολλὴ προσπάθεια γιὰ νὰ διατηρηθεῖ τελείως ἀκηλίδωτη καὶ ἀνέπαφη ἡ εἰκόνα τῆς υἰοθεσίας, ἢ ὅποια τυπώθηκε μέσα μας κατὰ τὸ βάπτισμα· καὶ ταυτόχρονα γιὰ νὰ φανε-

ρώσει ὅτι τὴν ἐξουσία αὐτὴ κανεὶς δὲν θὰ μπορέσει νὰ μᾶς τὴν ἀφαιρέσει, ἐὰν δὲν προλάβουμε καὶ τὴν ἀφαιρέσουμε ἐμεῖς. Διότι ἐὰν ἐκεῖνοι ποὺ λαμβάνουν ἀπὸ ἀνθρώπους ἐξουσία μερικῶν πραγμάτων, ἔχουν τόση δύναμη ὅση σχεδὸν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς ἔδωσαν τὴν ἐξουσία, πολὺ περισσότερο ἐμεῖς ποὺ τύχαμε αὐτῆς τῆς τιμῆς ἀπὸ τὸ Θεό, ἐὰν δὲν κάνουμε τίποτε ἀνάξιο αὐτῆς τῆς ἐξουσίας, θὰ εἴμαστε δυνατώτεροι ἀπὸ ὅλους, ἐπειδὴ ἀνώτερος ὅλων καὶ ἀγαθότερος εἶναι Ἐκεῖνος, ποὺ μᾶς ἔδωσε αὐτὴν τὴν τιμὴν»².

ΚΩΝΣΤ. Π. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

1. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἰδέοντα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν, Ὁμιλία Γ', 1. Migne, P.G., τόμ. 59, στ. 73AB.

2. Ὁπ. παρ., Ὁμιλία Γ', 2. Migne PG, τόμ. 59, στ. 76B.

ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΕΟ

ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΜΕΛΕΤΗΣΕΤΕ:

- Ἐξήγηση τῆς υἰοθεσίας: *Β' Κορ.* 6, 18.
- Εἶναι σύμφωνα μὲ τὴν ἐπαγγελία: *Ρωμ.* 9,8. *Γαλ.* 3, 29.
- Διενεργεῖται μὲ τὴν πίστη: *Γαλ.* 3,7, 26.
- Προέρχεται ἀπὸ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ: *Ἰεζ.* 16, 3-6. *Ρωμ.* 4, 16, 17. *Ἐφεσ.* 1, 5, 6, 11.
- Γίνεται διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: *Ἰωάν.* 1, 12. *Γαλ.* 4, 4,5. *Ἐφεσ.* 1, 5. *Ἐβρ.* 2, 10, 13.
- Οἱ Ἅγιοι εἶναι προορισμένοι γι' αὐτήν: *Ρωμ.* 8, 29. *Ἐφεσ.* 1, 5, 11.
- Προλέγεται γιὰ τὰ ἔθνη: *Ῥωμ.* 2, 23. *Ρωμ.* 9, 24-26. *Ἐφεσ.* 3, 6.
- Οἱ υἰοθετημένοι εἶναι συναγμένοι σὲ ἐνότητα μὲ τὸ Χριστό: *Ἰωάν.* 11, 52.
- Ἡ υἰοθέτηση συνδέεται μὲ τὴν ἀναγέννηση: *Ἰωάν.* 1, 12, 13.
- Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι μάρτυρας αὐτῆς: *Ρωμ.* 8, 16.
- Συμβαίνει σὲ ὅσους καθοδηγοῦνται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα: *Ρωμ.* 8, 14.
- Οἱ Ἅγιοι λαμβάνουν τὸ πνεῦμα τῆς υἰοθεσίας: *Ρωμ.* 8, 14.
- Εἶναι τὸ προνόμιο τῶν Ἁγίων: *Ἰωάν.* 1, 12. *Α' Ἰωάν.* 3, 1.
- Οἱ Ἅγιοι γίνονται ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ: *Ἰωάν.* 20, 17. *Ἐβρ.* 2, 11, 12.
- Οἱ Ἅγιοι προσδοκοῦν τὴν τελικὴ ἐκπλήρωσὴ τῆς: *Ρωμ.* 8, 19, 23. *Α' Ἰωάν.* 3, 2.
- Ὑπόκεινται οἱ ἅγιοι στὴν πατρικὴ παιδεία τοῦ Θεοῦ: *Δευτ.* 8, 5. *Β' Βασ.* 7, 14. *Παροι.* 3, 11, 12. *Ἐβρ.* 12, 5-11.
- Ὁ Θεὸς ὑποφέρει καὶ σπλαχνίζεται τοὺς πιστούς: *Ἰερ.* 31, 1, 9, 20.
- Ὁδηγοῦνται οἱ πιστοὶ στὴν ἀγιότητα: *Β' Κορ.* 7, 1· 6, 17, 18. *Φιλ.* 2, 15. *Α' Ἰωάν.* 3, 2, 3.

ΓΡΑΜΜΑ Σ' ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΑΙΔΙ

Ο δρόμος για την αγάπη

Η άρνηση της Εκκλησίας στις προγραμμαίες σχέσεις δεν είναι ούτε πουριτανισμός, ούτε ηθικισμός αλλά η αποκάλυψη του δρόμου που οδηγεί στην πληρότητα και την ολοκλήρωση της ανθρώπινης σχέσης, δηλαδή στην αγάπη. Αυτό που έχει άπλα να πει η Εκκλησία σε σās τους νέους είναι ότι οι προγραμμαίες σχέσεις και το σεξ γενικότερα είναι πολύ εύκολα πράγματα στην εποχή μας, η αγάπη είναι το ζητούμενο και το δυσεύρετο και από την απουσία της είναι που δεν στεριώνουν οι ανθρώπινες σχέσεις και ταλαιπωρούνται τόσο άνθρωποι. Η Εκκλησία σās λέγει ότι πρέπει να φθάσετε πρώτα στην αγάπη, πρώτα στην «ομόνοια των ψυχών» κατά την επιτυχεστάτη διατύπωση της ακολουθίας του Γάμου. Σās έπισημαίνει, αυτό που δυστυχώς πολλοί και πολλές γνωρίζουν από την πείρα τους, ότι οι προγραμμαίες σχέσεις έγκλωβίζουν πολλές φορές την σχέση στην σεξουαλικότητα και μπλοκάρουν ή και αναστέλλουν την αγαπητική προσέγγιση των προσώπων και όταν αργότερα από την ανεύθυνη έλευθερη σχέση έπιχειρούν την είσοδό τους στην υπεύθυνη σχέση του Γάμου, τότε είτε διαπιστώνουν, πριν από τον Γάμο, την απουσία της αγάπης και δεν φθάνουν ποτέ σ' αυτόν, είτε παντρεύονται και μέσα στην υπεύθυνη σχέση του Γάμου βιώνουν απελπιστικά σύντομα την απουσία της υποτιθέμενης αγάπης τους. Πώς μπορεί να εξηγήσει κανείς τή δυνατότητα και εύκολία να συζούν δύο άνθρωποι και την αδυναμία να ζήσουν μαζί μέσα στο Γάμο όχι από άλλους λόγους αλλά γιατί δεν αγαπιώνται;

Η έγκράτεια είναι ή πιστότητα στην αγάπη, είναι ο δρόμος που κάνει τον άλλο

Συνέχεια από τή σελ. 23 του υπ' αρ. 8 τεύχους

πρόσωπο αγάπης και όχι άντικείμενο έρωτικής χρήσης. Η Εκκλησία προτείνει στα νέα παιδιά να δοκιμάσουν αν μπορούν να είναι μαζί, να νιώθουν όμορφα ο καθένας για την παρουσία του άλλου και χωρίς την προοπτική των έρωτικών σχέσεων, τους καλεϊ να ανακαλύψουν την τρυφερότητα στις ανθρώπινες σχέσεις τους που λείπει από πολλά ζευγάρια εντός και εκτός γάμου, ακριβώς γιατί το πρόσωπο υπετάγη στο είδος.

Ανάπηρος να αγαπήσεις;

Αγόρια και κορίτσια έχετε ένα διαφορετικό ψυχισμό. Τα κορίτσια ώριμάζουν πιό γρήγορα συναισθηματικά, γι' αυτό και εύκολα έμπιστεύονται, δένονται, ένθουσιάζονται. Τα αγόρια συναισθηματικά ώριμάζουν αργότερα. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι μιλάτε μιὰ διαφορετική γλώσσα, σημαίνει ακόμη ότι δύο νέα παιδιά μπορεί να είναι μαζί ο ένας με τον άλλον, αλλά για διαφορετικό λόγο ο καθένας. Η ζωή του ανθρώπου έχει ενιαίο χαρακτήρα και δεν είναι κομματιασμένη. Η ώριμανση έρχεται όταν ή σεξουαλικότητα υποτάσσεται στο συναίσθημα και στην αγάπη. Διαφορετικά ο άνθρωπος μπορεί να μείνει για πάντα ανώριμος και σήμερα δυστυχώς μās περισεύουν οι ανώριμοι άνθρωποι οι όποιοι έξ αιτίας ακριβώς της ανωριμότητάς τους είναι ανίκανοι να χαρίσουν το χαμόγελο ακόμη και στα ίδια τα παιδιά τους και είναι πολλά τα παιδιά που υποφέρουν και πληγώνονται από τέτοιους γονείς.

Σου γράφω λίγο παραπάνω, ότι οι προγραμμαίες σχέσεις όχι μόνον δεν συντελούν στο να διατηρηθεί ένας γάμος, αλλά συνήθως συνερ-

γούν στην διάλυσή του και θέλω τώρα να σου ἐξηγήσω αὐτὰ τὰ λόγια πού θγαίνουν και μέσα ἀπὸ μιὰ μακρόχρονη ποιμαντική ἐμπειρία.

Ἡ πρώιμη ἔναρξη τῆς ἐρωτικῆς ζωῆς ἢ ὅποια και συνεπάγεται και τὴν ἐναλλαγὴ τῶν ἐρωτικῶν συντρόφων τις περισσότερες φορὲς ἀλλοιώνει τὸν ψυχισμό τοῦ νέου ἀνθρώπου. Οἱ πολλὲς ἐρωτικὲς ἐμπειρίες ὀδηγοῦν στὴν ἀδυναμία νὰ προσεγγίσεις ἀγαπητικά τὸν ἄλλο. Περνάει μέσα στὸν ψυχισμό σου ἢ ἀντίληψη ὅτι ὁ ἄλλος εἶναι κυρίως ἀντικείμενο ἐρωτικῆς χρήσης και αὐτὴ ἢ ἀντίληψη ὀδηγεῖ στὴν αὐτονομία τῆς σεξουαλικότητος ἀπὸ τὸ συναίσθημα και τὴν ἀγάπη. Ξέρεις πολὺ καλά ὅτι πολλοὶ ἐπιθυμοῦν νὰ ἔχουν σχέσεις ἀλλὰ δὲν θέλουν νὰ «δεσμεύονται». Φαντάζομαι νὰ καταλαβαίνεις ποιὸς φοβᾶται τὴν δέσμευση, αὐτὸς πὸν δὲν ἀγαπᾶ.

Ἄναμφισβήτητα ἢ ἐρωτικὴ σχέση ἔχει τὴν δική της δυναμική. Πρόκειται ὅμως γιὰ τὴν δυναμική τῆς ἡδονῆς και ὄχι γιὰ τὴν δυναμική τῆς ἀγάπης. Κάτω λοιπὸν ἀπὸ αὐτὲς τις προϋποθέσεις οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἀνάπηροι νὰ ἀγαπήσουν. Ὅπως κάποιος πὸν δὲν ἔχει πόδια δὲν μπορεῖ νὰ τρέξει, ἔτσι και κάποιος δὲν μποροῦν οὔτε νὰ ἀγαπήσουν ἀλλὰ οὔτε και νὰ δεχθοῦν και νὰ ἐμπιστευθοῦν τὴν ἀγάπη τοῦ ἄλλου και σήμερα τέτοιοι ἄνθρωποι δυστυχῶς περισσεύουν και ἀπὸ τέτοιους ἀνθρώπους, ὅταν αὐτοὶ γίνονται γονεῖς, ὑποφέρουν πολλὰ παιδιὰ τῆς ἡλικίας σου και πιθανῶς και ἐσύ. Εἶναι σημαντικό νὰ καταλάβεις ὅτι στίς περισσότερες περιπτώσεις οἱ πραγματικοὶ λόγοι δυσαρμονίας μέσα σὲ μιὰ οἰκογένεια ὀφείλονται σὲ γεγονὸς ὅτι οἱ γονεῖς δὲν ἀγαπήθηκαν ποτὲ πραγματικά.

Τὸ μεγάλο ἀγώνισμα, τὸ μεγάλο ἄθλημα στὴν ζωὴ σου εἶναι νὰ μάθεις νὰ ἀγαπᾶς. Θὰ μὲ ρωτήσεις:

– Μαθαίνεται ἢ ἀγάπη; Και θὰ σου ἀπαντήσω,

– Ἀσφαλῶς και μαθαίνεται και μαθαίνω τὴν ἀγάπη σημαίνει βιώνω τὴν ἀγάπη.

Ἡ ἀγάπη, παιδί μου καλὸ, δὲν εἶναι ὠραία

και ψεύτικα λόγια. Ἡ ἀγάπη περιλαμβάνει κατ' ἀρχὴν δύο βασικά στοιχεῖα, τὴν ἐκτίμηση και τὸν σεβασμὸ σὲ πρόσωπο τοῦ ἄλλου και ἕναν ἄνθρωπο πὸν τὸν ἐκτιμᾶς και τὸν σέβεται δὲν μπορεῖς νὰ παίζεις μαζί του, δὲν μπορεῖς νὰ τὸν ἐξαπατᾶς.

Θὰ συμφωνήσεις, ἐλπίζω, μαζί μου, ὅτι ἢ ἀγάπη εἶναι πολὺ μεγάλο, πολὺ καθαρὸ γεγονὸς γιὰ νὰ τοῦ φέρεται κανεὶς μὲ βρώμικο τρόπο. Τὸ βίωμα τῆς ἀγάπης ἀξάνεται σὲ μέτρο πὸν ταπεινώνεται ὁ ἐγωῖσμός. Ἐγωῖσμός και ἀγάπη εἶναι δύο πραγματικότητες εὐθέως ἀντίστροφες.

Φίλε και φίλη,

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀποφασίσεις.

Ὁ ἄλλος ἢ ἢ ἄλλη θὰ εἶναι γιὰ σένα πρόσωπο ἀγάπης ἢ ἀντικείμενο χρήσης;

Θὰ σταθεῖς μὲ τιμιότητα ἢ μὲ δολιότητα ἀπέναντι στὸν ἄλλο;

Θὰ ἀγωνισθεῖς γιὰ νὰ ἀγαπᾶς ἢ θὰ ἐκπαίδευθεῖς νὰ παίζεις μὲ τὴν ἀγάπη;

Ὅσο μεγάλο πράγμα εἶναι ἢ ἀγάπη, τόσο ἀπαράδεκτο πράγμα εἶναι ἢ γελοιοποίησή της ἢ ἢ χρησιμοποίησή της σὰν μέσου ἐκμετάλλευσης τοῦ ἄλλου.

Φίλε και φίλη,

Ἡ Ἐκκλησία σὲ κοιτάζει στὰ μάτια και σοῦ μιλάει μὲ εὐθύνη και ἀγάπη. Σοῦ προσφέρει τὸν ἀναλλοίωτο Λόγο τοῦ Θεοῦ σὰν δεικτὴ στὴν πορεία τῆς ζωῆς σου. Ξέρει ὅτι δὲν σοῦ προτείνει τὰ εὐκόλα, ἀλλὰ τὰ ἀληθινά. Δὲν προσπαθεῖ νὰ κολακεύσει τις ἀδυναμίες σου, ἀλλὰ νὰ καλλιεργήσει τὸ ἀγωνιστικὸ σου φρόνημα. Ἡ Ἐκκλησία σοῦ θυμίζει ὅτι κάθε ἀληθινὰ ὁμορφο και μεγάλο και πολύτιμο μέσα στὴν ζωὴ εἶναι και ἀκριβὸ, ἀκριβὸ σὲ κόπο, σὲ προσπάθεια και ἀγώνα. Ἡ Ἐκκλησία σοῦ ἐμπιστεύεται τὴν ἀλήθεια της, ἐμπιστεύεται τὴν κρίση σου, σέβεται τὴν ἐλευθερία σου και θὰ εἶναι πάντα κοντά σου μὲ εὐθύνη και ἀγάπη.

(Τέλος)

Ἄρχιμ. Παῦλος Ἰωάννου

Πρωτοβουλία «Οικολογικῆς» Δραστηριότητας

Τοῦ κ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ι. ΨΑΡΙΩΤΗ, Γεωπόνου

Ἡ ἀρχικὴ ἐμπνευση καὶ ἡ αὐτόβουλη ἀπόφαση «ὑπὲρ τοῦ Περιβάλλοντος» ἀνήκει στὴ Μητέρα Ἐκκλησία. Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς 1ης Σεπτεμβρίου, ὅπου στοὺς Ναοὺς ψέλνονται ὕμνοι καὶ ἀναπέμπονται εὐχές, ἀποβλέπεται ἡ κατήχηση καὶ ἡ διαπαιδαγώγηση τῶν πιστῶν γιὰ μιὰ «περιβαλλοντικὴ ἀγωγή». Σ' αὐτὸ τὸ στοργικὸ ἐνδιαφέρον, ἀπὸ τὸ 1989¹ προστίθεται, σὰν συνέχεια, μὲ συνέπεια, ὁ Ἑορτασμὸς ἀπὸ τὸν Ὁρθόδοξο χῶρο, ἀγαπητικῆς σχέσεως Ἀνθρώπου-Κτίσεως. Ἴσως, ἐμφανισθοῦν «οικολογικοὶ φορεῖς» ἀθέων², οἱ ὁποῖοι νὰ διεκδικοῦν προτεραιότητα... Νωρίτερα, αὐτοὶ κινήθηκαν-ἐνεργοποιήθηκαν γιὰ διάσωση τῆς Φύσης.

Σ' αὐτὴ τὴν διεκδίκηση ἔρχονται... δευτέρου. Πρωτεύει ἡ Μητέρα Ἐκκλησία.

Πραγματικά, πρὶν ἀκόμα ἐμφανισθοῦν οἱ ὅποιοι «φορεῖς» μὲ πρῶτο συνθετικὸ τὴ λέξη οἶκος³, στὰ μέσα ὄχι τοῦ αἰῶνα ποὺ λήγει, ἀλλὰ στὰ μέσα τοῦ προηγούμενου του, ἡ Μητέρα Ἐκκλησία ἐπαγρυπνεῖ καὶ πρωτοστατεῖ γιὰ τὰ «περὶ ἡμᾶς κτίσματα».

Αὐτὰ ἀποδεικνύονται μέσα ἀπὸ «γραπτὰ μνημεῖα». Ἀποσπάσματα ἢ περικοπὲς ἀπὸ Ἐγκυκλίους τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὅπου παρατίθενται, γιὰ τοῦ «λόγου τὸ ἀληθές»⁴ μερικά.

Πρῶτον: Ἐγκύκλιος «Περὶ τῶν δενδροκοπῶντων...» (Ἀριθμ. Πρωτ. 6160):

«Κακοποιοὶ τινες ἄνθρωποι... κόπτοναι δένδρα, φονεύουσι καὶ κλέπτουσι ζῶα... προσκαλεῖσθε νὰ συμβουλευήτε τοὺς ὑπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν σας ἅπαντας χριστιανούς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις νὰ παύσωσι τὴν δενδροκοπίαν καὶ ζωοκτονίαν, φθορὰν ἀμπελώνων κ.τ.λ. ὡς ἀδικίαν προφανεστάτην...».

(Ἐν Ἀθήναις τὴ 7βρίου 1847

Ὁ Γραμματεὺς Θ. Φαρμακίδης)

Δεύτερον: Ἐγκύκλιος «Περὶ ἐμπρησμοῦ δένδρων» (Ἀριθμ. Πρωτ. 13016):

«...πολυειδεῖς καὶ πολύτροποι ὑπάρχουσιν αἱ ἐπίνοιαι τοῦ διαβόλου ἄλλον ἄλλως δελεάζει, καὶ παρασύρει εἰς βλάβην καὶ ζημίαν... Εἰς ἐμπρησμὸν δένδρων εὐρῶν τινὰς ἐπιρρέποντας, εἰς τοῦτο, μεταχειρίζεται αὐτοὺς ἀπὸ τινος χρόνου, καὶ ὠραιότατα καὶ χρησιμότητα ἐκτεταμένα δάση, δημόσια καὶ ἰδιωτικά, ἀπετεφρώθησαν, ...καὶ δενδροσκεπάστα ὄρη ἐγένοντο διὰ μιᾶς ἔρημα καὶ ἄκοσμα ...Ὁθεν ἡ Σύνοδος, κηδομένη τῆς ψυχικῆς σωτηρίας παντὸς τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, καὶ ἐνεργοῦσα κατ' ἐκκλησιαστικὴν πρόνοιαν...».

(Ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις κατὰ Ἀπρίλιον αἰωμῆ

Ὁ Γραμματεὺς Θ. Φαρμακίδης)

1. Μήνυμα τοῦ μακαριστοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου (31.8.1989).

2. Ὅσων ἀντικρύζουν τὸ Φυσικὸ Περιβάλλον ὠφελιμοθηρικά, χωρὶς παραδοχὴν Θεοῦ-Δημιουργοῦ.

3. Πὰ παράδειγμα: οἶκο-λόγοι, οἶκο-σοφία.

4. Ὁ ἀναγνώστης ἄς ἀνατρέξει στὸν πρόσφατα κυκλοφορήσαντα Τόμο ἀπὸ τὸ Τυπογραφεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας: «Συλλογὴ Ἐγκυκλίων τῆς Ἱ. Συνόδου ἀπὸ τὸ 1833 μέχρι τοῦ 1901».

Τρίτον: Ἐγκύκλιος «Περὶ ἐμπρησμοῦ δασῶν» (Ἀρ. Πρωτ. 897 - Διεκπ. 711).

«Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος μετὰ θαθείας θλίψεως καὶ ψυχικοῦ ἄλγους παρατηρεῖ, ὅτι τὸ ὀλέθριον καὶ θεοστυγὲς κακὸν τοῦ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν ἐξακολουθεῖ... Ἡ δὲ Ἐκκλησία, οὐ μόνον διὰ διδασκαλίας καὶ προτροπῶν... Τὴν τοιαύτην πρὸς τὸ ἀποτρόπαιον καὶ θεομίσητον αὐτὸ κακούργημα ἐπιμονήν, δύναται νὰ ἐξηγήσῃ μόνον ἄκρα μὲν ἀσέβεια καὶ ἔλλειψις φόβου Θεοῦ, πλήρης δὲ ἄγνοια τοῦ μεγέθους, τῆς βαρύτητος καὶ τῶν ὀλεθρίων αὐτοῦ συνεπειῶν.

Ὁ μέγας Δημιουργὸς τοῦ παντός, διὰ τῶν δασῶν, οὐ μόνον τὴν δημιουργίαν ἐκόσμησεν, ἀλλὰ καὶ ζωὴν, τροφήν, πλοῦτον καὶ εὐτυχίαν τοῖς ἀνθρώποις πολλαχῶς ἠσφάλισε, πᾶς δὲ ὁ τὰ δάση μὴ προφυλάττων καὶ μὴ προστατεύων, ἀλλ' ἐπιβουλόμενος καὶ βλάπτων, ἑαυτοῦ μὲν καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτῷ μεγάλως ζημιοῖ, πρὸς τοῦ Θεοῦ δὲ τὴν πρόνοιαν ἀντιτάσσεται, καὶ πρὸς τοῦ Θεοῦ τὴν θέλησιν ἀσεβῶς παρακούει». Ἐγένετο καὶ ἐξεδόθη τῇ δωδεκάτῃ μηνὸς Ἰουλίου ἔτους σωτηρίου 1900.

Ὁ Γραμματεὺς Ἀρχιμανδρ. Εὐθύμος Καββαθᾶς⁵.

Τέταρτον: «Ἐγκύκλιος, Περὶ προλήψεως καὶ καταστολῆς τῶν ἐμπρησμῶν τῶν δασῶν» (Ἀριθμ. Πρωτ. 897- Διεκ. 712):

«Ἐξαίροντες δὲ δι' ἐγγράφου ἡμῶν Διαταγῆς τὸ μέγεθος τῆς θεοστυγοῦς τοῦ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν πράξεως καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἀνυπολογίστους ζημίας τε καὶ μορφάς, προτρέψητε τοὺς ὑφ' ἡμᾶς κληρικούς τε καὶ λαϊκούς, ὅπως πάντες ἀγαπῶσι τὰ δάση καὶ προστατεύσωσιν αὐτὰ ὡς ἰδίαν περιουσίαν καὶ δῶρον Θεοῦ πολυτιμώτατον. Ἀναμνήσκοντες δὲ αὐτούς, τὰς πολλαπλᾶς τῶν δασῶν ὠφελείας... νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τοὺς ἀπλουστέρους χωρικούς καὶ ποιμένας τὴν ἱερὰν συναίσθησιν τῆς χρησιμότητος αὐτῶν καὶ τὴν ὀφειλομένην εἰς αὐτὰ ἀγάπην καὶ προστασίαν...».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14ῃ Ἰουλίου 1900

Ὁ Γραμματεὺς Ἀρχιμανδρ.
Εὐθύμος Καββαθᾶς.

Ἴσως φανεῖ παράξενον, ὅτι ὑπάρχει καὶ Ἐγκύκλιος «περὶ δαμαλισμοῦ καὶ ἀναδαμαλισμοῦ ἐπὶ τῆς νόσου εὐλογίας»⁶. Σὲ αὐτὴν καταδεικνύεται τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν «ταχεῖαν ἀποσόβησιν καὶ ἀπαλλαγὴν τῆς ἐπιδημικῆς ἀνθρωπολέθρου νόσου».

Αὐτὲς οἱ νύξεις παρέχονται σὰν ὑποβοήθησι τὴν προσπάθεια τῶν Ἐνοριῶν, γύρω ἀπὸ τὴν δραστηριότητες: «Ἐνορία καὶ Περιβάλλον», ἢ στὸν τομέα «Ἐκκλησία καὶ Φυσικὸ Περιβάλλον», ὅπου καταφαίνεται ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἐκκλησίας σὲ τομεῖς οἰκολογικοῦ προβληματισμοῦ.

5. Στὴν Ἐγκύκλιο αὐτὴ περιέχονται καὶ ἄλλα λίαν ἐνδιαφέροντα, γύρω ἀπὸ τὴν δημιουργία καὶ τὸ πλῆθος τῶν προσφορῶν τῶν δασῶν.

6. Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Ἰουνίου 1846.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Πρωτοπρ. Ἰγνατίου Ι. Παπασπηλιόπουλου
ΜΕ ΤΑ ΦΤΕΡΑ ΤΩΝ FM

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἦταν καὶ πάλι ἀπὸ τὶς πρωτοπόρες Ἐκκλησίες ποὺ χρησιμοποίησε τὰ Μέσα Ἐπικοινωνίας, ἀνταποκρινόμενη στὶς νέες ἀπαιτήσεις τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα. Δέχτηκε τὴν ἐφεύρεση τῶν ἐρτζιανῶν κυμάτων ὡς δῶρο Θεοῦ, τὰ εἰλόγησε καὶ ἀμέσως τὰ μεταχειρίστηκε γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότερη διάδοση τοῦ ἱεραποστολικοῦ της μηνύματος. Ἔτσι σήμερα ἡ ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία διαθέτει πάνω ἀπὸ εἴκοσι ραδιοφωνικούς Σταθμούς. Μὲ τοὺς ὁποίους διαμέσου τῶν αἰθέρων μεταδίδει τὰ «Καλὰ Νέα» σὲ κάθε ἀγρυπνοῦσα καὶ διψασμένη ψυχὴ.

Στὴ λειτουργία αὐτῶν τῶν ἐρτζιανῶν Σταθμῶν χρησιμοποιοῦνται στελέχη τῆς Ἐκκλησίας – κυρίως νέοι ἄνθρωποι. Καὶ σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἄξιοι κληρικοί ποὺ μὲ ἰκανότητα καὶ πατριωτισμὸ προσπαθοῦν νὰ φέρουν σὲ πέρας αὐτὸ τὸ σπουδαῖο ἔργο ἐπικοινωνίας τοῦ Λαοῦ μὲ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀφοσιωμένους ἱερωμένους εἶναι καὶ ὁ πατὴρ Ἰγνατίος Παπασπηλιόπουλος ποὺ μὲ ζῆλο, καθαρτισμὸ καὶ ἐπιμονὴ διακονεῖ, χρόνια τώρα, στὸν ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἦταν μάλιστα ἀπὸ τοὺς πρώτους τῆς ραδιοφωνικῆς «ἀνοιξῆς» στὸν τόπο μας. Γράφει καὶ μεταδίδει ἐπίκαιρα, ἐξυπνα, χαρακτηριστικὰ καὶ κυρίως μὲ ἀπλὴ γραφὴ χρονογραφήματα. Τὰ ὁποῖα, ἐνῶ ἀναφέρονται στὴν καθημερινὴ ζωὴ, περιέχουν ὅλο ἐκεῖνο τὸ θεολογικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ δάθος ποὺ

φωτίζει καὶ καθοδηγεῖ πνευματικὰ τὸν ἀκροατὴ στὴ γνώση, στὴν πίστη καὶ στὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας του.

Ἀπ' αὐτὰ μάλιστα τὰ χρονογραφήματα ἔκανε μία εὐστοχὴ ἐπιλογή καὶ τὰ ἐξέδωσε σὲ ἓνα κομψὸ βιβλίο ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «ΤΗΝΟΣ». Τὸ ὁποῖο βραβεύτηκε στὴ συνέχεια μὲ τὸ βραβεῖο πεζογραφίας ἀπὸ τὴν «Ἑλληνικὴ Ἐταιρία Χριστιανικῶν Γραμμάτων», ἐπαληθεύοντας τὴν ἀρρηκτὴ σχέση λογοτεχνίας καὶ ἐρτζιανῶν κυμάτων.

ΔΗΜ. ΦΕΡΟΥΣΗΣ

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος **«ΤΟ ΠΡΟΣΦΟΡΟ ΚΑΙ ΤΟ** **ΑΝΤΙΔΩΡΟ»**

Καὶ ἄλλοτε ἔχουμε τονίσει τὴν ἀξία τῶν μικρῶν, ἐκλεκτῶν, ἐνημερωτικῶν φυλλαδίων μὲ τὶς σύγχρονες ἐκτυπωτικὲς προδιαγραφές καὶ δυνατότητες, ποὺ κατὰ καιροὺς ἡ Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος ἔχει τὴν καλὴ συνήθεια νὰ ἐκδίδει μὲ ἀγάπη καὶ εὐθύνη, γιὰ τὴν ἐνημέρωση τῶν πιστῶν πάνω σὲ πρακτικὰ ζητήματα τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι μόνο.

Πρόκειται γιὰ πολὺ προσεγμένα τεύχη, τὰ ὁποῖα κατατοπίζουν μὲ πληρότητα τοὺς χριστιανοὺς σὲ ζητήματα τῆς Θεῆς Λειτουργίας. Ἀλλὰ καὶ τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ὅπως εἶναι: «Γιατὶ ἀνάβουμε καντήλι στὸ σπίτι, κεριὰ στὴν Ἐκκλησία». Τὴ νόημα ἔχει «Τὸ Πρόσφορο καὶ τὸ Ἀντίδωρο», περὶ τῶν «Ναρκατικῶν» καὶ ἄλλα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν γραφίδα τοῦ τότε Μητροπολίτου Δημητριάδος καὶ νῦν Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστόδουλου.

Ἡ παρουσίαση τῶν καλλιτεχνικῶν συγκροτημένων αὐτῶν ἐντύπων, γίνε-

ται μὲ τὸν πιὸ μοντέρνο καὶ ἐπικοινωνιακὸ τρόπο. Καὶ ἀποτελοῦν πρωτοποριακὸ δείγμα ἐπαφῆς τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸ ποίμνιο. Πράγμα ποὺ ἔχει δημιουργήσει παράδοση στὴν Ἱερά Μητρόπολις ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια. Καὶ θὰ ἦταν μάλιστα ἔλλειψη σημαντικῆ, ἂν δὲν συνεχιζόταν.

Ὁ σημερινὸς χριστιανὸς ἔχει ἀνάγκη νὰ κατανοεῖ διαρκῶς τὰ ὅσα συμβαίνουν στὴν Ἐκκλησία του καὶ τὰ ὅσα τελοῦνται. Ὡστε νὰ μπορεῖ νὰ ἀντιμετωπίζει, ὡς πιστὸς μὰ καὶ ὡς πολίτης, τὰ ψυχοφθόρα ἐντυπα καὶ βιβλία μὲ τὰ ὁποῖα τὸν βομβαρδίζουν καθημερινὰ ἄθλιοι καὶ ἀντιστρατευόμενοι ἐχθροὶ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΔΗΜ. ΦΕΡΟΥΣΗΣ

Ἐπιλογή κειμένων ἀπὸ τὸ περιοδικὸ SOBORNOST ENOTHS **EN TH POIKILIAI**

Τὸ ὠραῖο αὐτὸ βιβλίο ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «ΑΚΡΙΤΑΣ» στὴ σειρά «Ὁρθόδοξη Μαρτυρία» περιέχει διάφορα πολυσημάντα κείμενα ὀρθόδοξης πνευματικότητας ποὺ γράφουν ὀνομαστοὶ συγγραφεῖς μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι: ὁ ἐπίσκοπος Διοκλείας Κάλλιστος Ware, ὁ Μητροπολίτης τοῦ Σουρὸς Ἀντώνιος, ὁ π. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος, ὁ Χρῆστος Παναράς, ὁ Φίλιππος Σέρραρντ, ὁ Βλαδίμηρος Λόσκυ καὶ ἄλλοι.

Πρόκειται γιὰ μία σύναξη ὀνομάτων καὶ θεμάτων ποὺ ἀπασχολοῦν τὸν οἰκουμενικὸ στοχασμὸ στὸν εἰκοστὸ αἰώνα. Καὶ ιδιαίτερα ἀναφέρονται στὴ δίψα τῆς Δύσης γιὰ νὰ γνωρίσει τὴν Ἀνατολή. Καὶ ἀντίστροφα.

«Μερικὰ μάλιστα ἀπὸ τὰ κείμε-

να αυτά, μᾶς ἐκπλήσσουν μὲ τὸν σχεδὸν προφητικὸ χαρακτήρα τους καὶ γίνονται σήμερα ὅσο ποτὲ ἄλλοτε θεματικὰ ἐπίκαιρα, ὅπως π.χ. τὸ κείμενο τοῦ μακαρίτη Φίλιππου Σέρραρντ, «Τὰ μονοπάτια τοῦ Ἁγίου Ὅρους», ὅπως γράφει στὸ Προλογικὸ σημείωμά του ὁ μεταφραστὴς Ἰωσήφ Ροηλίδης. Ὁ ὁποῖος μὲ τὴν εὐστοχία καὶ ρέουσα μετάφρασή του, καθὼς καὶ τὴν ἐπιλογή τῶν κατάλληλων λέξεων, κάνει κατανοητὰ καὶ εὐληπτα καὶ τὰ πρὸ δύσκολα θεολογικὰ καὶ πατερικὰ νοήματα τῶν κειμένων. Ἔτσι ὥστε νὰ γειμίζει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀναγνώστη μὲ ὀρθόδοξη πνευματικὴ καὶ βιβλική, ἱστορικὴ ἀπόλαυση. Συνάμα ὅμως ὁ ἀναγνώστης κατακτᾷ καὶ τὴν πλούσια γνώση καὶ ἀλήθεια τῆς πίστεως καὶ τῶν εὐαγγελικῶν διδαγμάτων, πού μὲ περίτεχνο καὶ βαθῦ τρόπο παρουσιάζουν οἱ σπουδαῖοι αὐτοὶ συγγραφεῖς τῶν κειμένων.

ΔΗΜ. ΦΕΡΟΥΣΗΣ

**Ἁγίου Μακαρίου Νοταρᾶ
Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ
«ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ»**

Ὁ ἅγιος Μακάριος Νοταρᾶς, ἀρχιεπίσκοπος Κορίνθου (1741-1805) εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς διδάχους, πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Μεγάλῃ μορφῇ ἀγιότητας, ἀγωνιστικότητας, ἀγάπης καὶ ἐκκλησιαστικῆς σκέψης.

Ἔτσι, τὸ κομψὸ βιβλιαράκι ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «ΕΠΕΚΤΑΣΗ» γιὰ τὴν Κυριακὴ Προσευχὴ «Πάτερ ἡμῶν» μὲ ἀπλοποίηση νοημάτων τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτη καὶ μετάφραση τοῦ Γ. Β. Μαυρομάτη, πού ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο μέρος ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἁγίου «Περὶ συνεχοῦς Μεταλήψεως»,

εἶναι μία σημαντικὴ προσφορὰ γιὰ τὸν καταρτισμὸ τῶν χριστιανῶν.

Ἀναλύει προσεκτικὰ σὲ βάθος καὶ πλάτος τὸ «Πάτερ ἡμῶν». Καὶ φωτίζει θεολογικὰ, ἐκκλησιολογικὰ καὶ πνευματικὰ ὅλο τὸ μεγαλειῶδες περιεχόμενό του. Ἔτσι, ὥστε νὰ διδάσκεται καὶ νὰ φωτίζεται ἡ ψυχὴ μὲ τὶς πτυχῆς τῆς συμπυκνωμένης διδασκαλίας τοῦ θεοῦ λόγου. Καὶ νὰ εἰσέρχεται ὁ πιστὸς στὶς βαθύτερες ἔννοιες τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ πού ἀποσκοποῦν στὴ σωτηρία του.

Εἶναι πραγματικὰ ἓνα ἐγχειρίδιο κατανόησης καὶ στηριγμοῦ στὸ ὀρθόδοξο φρόνημα πού στὶς δύσκολες μέρες, τὶς ὁποῖες διέρχεται ὁ κόσμος, τὸ ἔχουμε ὅλοι μας ἀνάγκη.

ΔΗΜ. ΦΕΡΟΥΣΗΣ

**Σπ. Χ. Ψάχου,
Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ,
Ἄθῆνα 1997, σελ. 278.**

Ἐπάρχουν εὐτυχῶς πολλὰ βοηθήματα καὶ πολλοὶ διδάσκαλοι γιὰ τὴ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ. Μὲ τοῦτο τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ψάχου,

πού εἶναι μαθητὴς τοῦ ἀειμνήστου Θεοδ. Χατζηθεοδώρου, καὶ σήμερα πρωτοψάλτης Πατρῶν, προστίθεται ἄλλο ἓνα ὑποδειγματικὸ βοήθημα γιὰ τὴ σωστὴ ἐκμάθηση καὶ ἐκτέλεση τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Ὁ κ. Ψάχος δὲν ἔχει μόνον τὴν πείρα τοῦ μουσικοδιδασκάλου σὲ ὤδεια τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Πατρῶν, ἀλλὰ καὶ μακρὰ προϋπηρεσία στὸ ἱεροψαλτικὸ ἀναλόγιον. Ἐχει βάλει κόπο καὶ μεράκι νὰ συγκροτήσῃ τοῦτο τὸ ἔμορφο καὶ χρήσιμο βιβλίον, ὅπου «πραγματεῦται μετὰ γνώσεως τὰ ποικίλα προβλήματα, θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ, τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς», ὅπως τονίζει καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Νικὸδημος στὸν πρόλογο (σελ. 8).

Ὁ κ. Ψάχος εἶναι γνώστης ὅλης τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας, τὴν ὁποία χρησιμοποιεῖ μὲ γόνιμο τρόπο, ἀφομοιώνοντας καὶ προσφέροντας ὅλα τὰ χρήσιμα γιὰ τὸν κάθε σπουδαστὴ τῆς Β.Μ. στοιχεῖα. Κάνει κρίσεις καὶ συγκρίσεις, ἀναλύει παλαιότερες καὶ νεώτερες θέσεις καὶ θεωρίες, δικῶν μας καὶ ξένων, πίνοντας τὰ θέματα τῆς μουσικῆς ἀπὸ τὰ πανόραθα χρόνια ὡς τὰ σημερινά. Τὸ βιβλίον, μετὰ τὴν Εἰσαγωγή, χωρίζεται σὲ τέσσερα Μέρη: στὰ τρία πρῶτα ἔχουμε ἀναλυτικὴ περιγραφή καὶ διδασκαλία ὄλων τῶν ἐπὶ μέρους κεφαλαίων τῆς Β.Μ., μὲ πολλὰ καὶ πρωτότυπα στοιχεῖα, ἐνῶ στὸ τέταρτο μέρος παραθέτει ὁ σ. πολλὰ παραδείγματα καὶ ἀσκήσεις Παραλλαγῆς καὶ Μέλους. Τὸ βιβλίον κλείνει μὲ πλούσια καὶ σημαντικὴ Βιβλιογραφία ἔργων Β.Μ.

Φρονῶ, πὺς πρόκειται γιὰ ἓνα πολὺ χρήσιμο ἐγχειρίδιον Β.Μ., εἰδικὰ γιὰ τοὺς μουσικοδιδασκάλους καὶ τοὺς σπουδαστὲς τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΖΕΡΒΑΚΟΥ*

Ἐπιμέλεια: Ἀθανασίου Ι. Ἀναστοπούλου

α. Χρεία φόβου Θεοῦ, μεγάλης προσοχῆς καὶ ἀδιαλείπτου προσευχῆς (σ. 21).

β. Ὅπου ταπεινώσεις, φεύγει ὑπερηφάνεια, ὅπου Χριστὸς φεύγει ὁ Διάβολος (σ. 25).

γ. Καλοὶ δάσκαλοι καὶ μαθηταὶ εἶναι ὄχι ἐκείνοι ποὺ διδάσκουν ἢ διδάσκονται μόνον ξηρὰ γράμματα, ἀλλὰ ὅσοι ἔχουν φόβον Θεοῦ καὶ πίστιν ὀρθόδοξον (σ. 26).

δ. Διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀγαπήσωμεν τὸν Θεόν, πρέπει νὰ διάσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας, διότι τὰ καλὰ μὲ κόπον καὶ πόνον κτῶνται (σ. 30).

ε. Ἀγάπα καὶ βοήθει τοὺς πτωχοὺς κατὰ τὸ δυνατόν (σ. 30).

ς. Ἐνθυμοῦ πάντοτε τὸν Θεόν, τὸν θάνατον, τὴν κρίσιν, τὸν παράδεισον, τὴν κόλασιν (σ. 31).

ζ. Ποτέ, ποτέ νὰ μὴν ἀπελπίζεσαι, ὡσὰκις ἁμαρτήσης, ἀλλὰ νὰ ἔχῃς θάρρος καὶ ἐλπίδα εἰς τὸ ἄμετρον ἔλεος τοῦ Θεοῦ, νὰ μετανοῆς καὶ νὰ ἐξομολογήσαι καὶ θὰ σωθῆς (σ. 33).

η. Ἐὰν θέλωμεν νὰ μὴν ἁμαρτάνωμεν, νὰ ἐνθυμούμεθα τὸν θάνατον καὶ νὰ στοχαζώμεθα ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἐνώπιόν μας (σ. 34).

θ. Σὲ συμβουλεύω, ὅπως διὰ τὸν ἱατρὸν τοῦ σώματος φροντίζεις νὰ εὔρης τὸν καταλληλότερον, τοῦτο ποίησον καὶ διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ πνευματικοῦ (σ. 37).

ι. Ἔχε θάρρος, πίστιν, ἐλπίδα καὶ ἀγάπην, διὰ νὰ εἶναι ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ καὶ σὺ μὲ τὸν Θεόν (σ. 39).

ια. Πάντοτε νὰ μελετᾷς, διότι ἡ ἀνάγνωσις τῶν Ἀγίων Γραφῶν εἶναι ὄχι μόνον παρηγορία, ἀλλὰ καὶ σωτηρία τῆς ψυχῆς μας (σ. 41).

ιβ. Τὰ πνεύματα τὰ ὁποῖα ἐπικαλοῦνται οἱ πνευματισταὶ καὶ μὲ τὰ ὁποῖα ἐπικοινωνοῦν καὶ συνομιλοῦν, εἶναι πονηρὰ πνεύματα, εἶναι δαίμονες καὶ τοὺς πλανοῦν (σ. 43).

ιγ. Ὁ καθεὶς νὰ παρακαλῆ τὸν Θεὸν νὰ δώξῃ τὸν πειρασμόν. Καὶ θὰ φύγῃ ὁ Διάβολος, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀγάπη καὶ ταπεινώσεις. Ἐὰν ὑπάρχῃ μῖσος καὶ κακία, δὲν φεύγει, κάμνει φωλεάν (σ. 44).

(*) Πατριαὶ νουθεσίαι. Ἐκδόσεις Ὁρθόδοξου Κυψέλης. Θεσσαλονίκη 1980.

ιδ. Καλὸν καὶ ἀναγκαῖον νὰ ζητῶμεν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς νὰ μὴν ἀμελῶμεν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς νὰ προσφέρωμεν (σ. 45).

ιε. Οἱ Ἰεχωβάδες εἶναι ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ φίλοι τοῦ Διαβόλου. Εἶναι ἐχθροὶ τῆς Παναγίας, τοῦ Σταυροῦ καὶ ὅλων τῶν Ἁγίων. Εἶναι οἱ χειρότεροι αἰρετικοί (σ. 50).

ις. Ἡ σημερινὴ γενεὰ εἶναι πονηρά, σκολιὰ καὶ διεστραμμένη καὶ πρὸς τοὺς σκολοὺς σκολιάς ὁδοὺς ἐξαποστέλλει ὁ Κύριος (σ. 51).

ις. Εὐτυχὴς καὶ μακάριος, ὅστις ἀποθάνῃ ἐν μετανοίᾳ (σ. 59).

ιη. Ὅσοι τῶν ἀνθρώπων σώζονται καὶ μέλουν νὰ σωθοῦν, θὰ σωθοῦν οὐχὶ διὰ ἡμερολόγια παλαιὰ καὶ νέα, ἀλλὰ διὰ θερμὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν καὶ ἀγάπην καὶ διὰ τὰ καλὰ τῶν ἔργα (σ. 61).

ιθ. Ἄς διάσωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὸ νὰ μένωμεν πιστοὶ καὶ ἀσάλευτοι εἰς ὅσα παρελάβομεν παρὰ τῶν θείων Ἀποστόλων, τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας (σ. 63).

κ. Τὸ θεμέλιον πασῶν τῶν ἀρετῶν εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ ὑπομονή (σ. 84).

κα. Δέχου ὡς ἐπαίνους τὴν ἐξουθένωσιν, ἀπόφευγε τὴν καταλαλιὰν καὶ κατάκρισιν καὶ λέγε πάντοτε τὴν εὐχήν: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με (σ. 85).

κβ. Ἡ συκοφαντία εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἀμάρτημα καὶ πρέπει ὁ πνευματικὸς νὰ κανονίση τοὺς συκοφάντας ὡς φονεῖς (σ. 89).

κγ. Ὅποιος ἔχει ταπεινώσιν καὶ πραότητα ποτὲ δὲν θυμῶναι, ἀλλὰ ἔχει καὶ ὑπομονήν (σ. 90).

κδ. Αἱ παροῦσαι ἡμέραι εἶναι πονηραὶ καὶ οἱ καιροὶ χαλεποί... Εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ἔλθῃ ἡ μεγάλη ὄργη τοῦ Κυρίου. Τότε μόνον θὰ παρέλθῃ, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ὅλοι μετανοήσουν ὡς οἱ Νινευῖται (σ. 94).

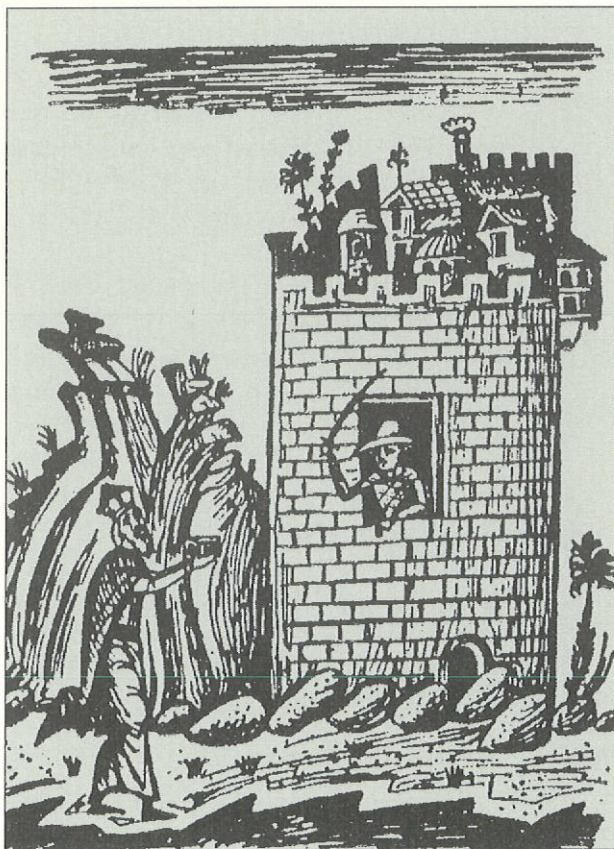
κε. Οἱ χαρτοπαῖκται χάνουν καὶ τὴν ψυχὴν τους καὶ τὴν ζωὴν τους, καὶ τὴν πρόσκαιρον καὶ τὴν αἰώνιον. Κερδίζουν τὴν αἰώνιον κόλασιν (σ. 98).

κς. Τοὺς λαλοῦντας διεστραμμένα καὶ πολεμοῦντας τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ ἐναντιουμένους εἰς τὰς ἀποστολικὰς καὶ πατερικὰς παραδόσεις ὁ Κύριος θὰ διασκορπίσῃ καὶ θὰ συντριψῇ ὡς σκευὴ κεραμέως (σ. 100).

κς. Καλὸν καὶ ὠφελιμώτατον ἡ προσευχή, ὅταν γίνεται μὲ ἐπιμέλειαν, ἐργήγορσιν, εὐλάβειαν, πίστιν, κατάνυξιν καὶ μὲ προσοχήν (σ. 100).

κη. Ὀφείλομεν πάντας νὰ ἀγαπῶμεν, μόνον τὸν Διάβολον νὰ μισῶμεν, ὡς αἴτιον καὶ ἀφορμὴν πάντων τῶν κακῶν (σ. 109).

κθ. Ἡ χάρις, ἡ εἰρήνη, τὸ ἔλεος καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ἡ σκέπη καὶ ἡ βοήθεια τῆς Παναγίας καὶ πάντων τῶν Ἁγίων καὶ ἡ εὐχή μου μαζί σου (σ. 33).

Πατέρες, ἔρρωσθε!

Μᾶς ἀξίωσε καὶ πάλι ὁ καλὸς Θεὸς νὰ γιορτάσουμε τὴν ἐκκλησιαστικὴ πρωτοχρονιά, μέσα στὸ φυσικὸ περιβάλλον ποὺ ὄρισε καὶ ποὺ τὴν προστασία του θεσμοθετημένα θυμώμαστε τὴν 1η Σεπτεμβρίου.

Στὴν Ἐκκλησία μας ἄρχισε ἡ νέα ἑκατοστὴ τεσσαρακοστὴ τρίτη συνοδικὴ περίοδος. Τὰ «Ἐπίκαιρα» τοῦ «Ἐφημερίου» εὐχονται υἱκῶς στὸν Μακαριώτατο Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ στοὺς περὶ Αὐτὸν συνοδικούς Ἀρχιερεῖς, υἰεῖα καὶ δύναμη στὸ ὕψιστο Ἔργο τους.

Υἱκῶς ἐπίσης εὐχονται σ' ὅλους τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς μοναχοὺς.

Ὁ καλύτερος Κηπουρός!

Παναγγυρίζουμε αὐτὸ τὸ μῆνα τὴν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Θὰ προβάλλει τὸ ἱερότατο αὐτὸ Σύμβολο ἀνάμεσά μας, στοὺς ναοὺς. Θὰ προσέλθουμε καὶ πάλι –ὅπως κάθε χρόνο– νὰ τὸ ἀσπασθοῦμε. Εἶναι ἄραγε τῶν χειλέων μόνον ὁ ἀσπασμός;

Θὰ ἀντικρύσουμε τὸν Τιμὸ Σταυρὸ ἀνάμεσα σὲ λουλούδια στὸ κέντρο τοῦ ναοῦ. Θὰ σκεφθοῦμε ἄραγε νὰ τὸν τοποθετήσουμε ἀνάμεσα σ' ἀγκάθια –αὐτὴ τὴ φορὰ– στὸ κέντρο τοῦ ἑαυτοῦ μας; Ἄς μὴ φανεῖ παράξενο· εἶναι ὁ καλύτερος κηπουρός! Καθαρίζει τὸν κῆπο τῆς καρδιάς μας ἀπὸ τὰ ζιζάνια. Στὴ θέση τους φυτεύει λουλούδια μυρίπτωα.

Κι ἔχει τόση ἀνάγκη ὁ καθένας μας ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴ αὐτῆς... Τὰ ζιζάνια καθημερινὰ αὐξάνουν. Κάπου γίνονται ἀπειλητικά. Ἡ προσφορὰ βοήθειας στὴ διάθεσή μας. Εἶναι ζήτημα θέλησης.

Τὶ θὰ γίνεῖ; Θὰ τὸν προσλάβουμε;

Σκέψεις Σεπτεμβρίου

Κάποιος ἐπιφανὴς στοχαστὴς ἐπέστησε τὴν προσοχή μας: Κάθε πρῶτὸ πού ξυπνᾶτε ἔχετε τὸ πορτοφόλι σας γεμάτο μὲ εἰκοσιτέσσερις

ᾠρες! Προσοχὴ μὴ τίς σπαταλήσετε ἀσυλλόγιστα. Κάτι ἀνάλογο θὰ μπορούσα νὰ πῶ στοὺς φίλους μαθητὲς καὶ τίς μαθήτριες ποὺ αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ρίχνονται στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴ μάθηση καὶ τὴν προκοπή. Μὲ περισσότερες εὐθύνες, μιὰ τάξη πὼ ψηλά. Δὲν ἔχω ἀσφαλῶς τὴ διάθεση νὰ κάνω κήρυγμα στοὺς νέους καὶ τίς νέες μὲ τοῦτες τίς λιτὲς γραμμές. Ἀπλῶς σὲ τόνο φιλικὸ δύο λέξεις ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω:

– Φίλες καὶ φίλοι, τώρα ποὺ μπαίνετε στὸ κάστρο τῶν Γραμμάτων –ἀκριβέστερα στὸ στίβο τους– μὴ σᾶς διαφεύγει ὁ καιρὸς σκοπός. Κι αὐτὸ δὲν εἶναι βέβαια ὁ πρωταθλητισμὸς μὲ τίς ἀθέμιτες πολλὲς φορὲς προϋποθέσεις καὶ τίς γνωστὲς συνέπειες... Στὸ στίβο τοῦ πνεύματος νὰ σᾶς φλογίζει ἡ διάθεση γιὰ τὸν γνήσιο ἀθλητισμὸ στὸ δίαιθλο τοῦ πνευματικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς ὁλοκλήρωσης. Μὴ θεωρεῖτε τὸ δεῦτερο ὑποδέεστερο τοῦ πρώτου. Εἴτε στὸ παρελθὸν θὰ ψάξετε εἴτε στὸ παρὸν ἀνιχνεύσετε –μὲ ἀντικειμενικὴ ὅμως διάθεση– θὰ συμφωνήσετε ἀσφαλῶς. Κι ἂς ὑπάρχουν ρεύματα καὶ ρεύματα καὶ σειρῆνες γοητευτικές. Θυμηθεῖτε τὸν Ὀδυσσεά.

– Καλὸ σας ταξίδι, φίλες καὶ φίλοι, γιὰ τὴν Ἰθάκη σας...

Ἐπισημάνσεις...

Κάθε χρόνο τέτοια ἐποχὴ ἡ Ἑλλάδα ἀπ' τὴν Μακεδονία ὡς τὴν Κρήτη καὶ ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη ὡς τὴν Κεφαλονιά, ὅλος ὁ κόσμος, ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀκόμα καὶ μικρὰ παιδιὰ ρίχνονται στὸν τρῦγο. Θέρος-Τρῦγος-Πόλεμος, ἔλεγαν οἱ παλαιοί, τοῦτα τὰ τρία δὲν περιμένουν· πρέπει νὰ γίνουν στὴν ὥρα τους. Εἶν' ἡ ἐποχὴ τῆς ὠριμότητος. Μεσοτὸς ὁ καρπὸς συλλέγεται καὶ ἀρχίζουν οἱ διαδικασίες γιὰ τὴν ἐπεξεργασία του.

Πιὸ πάνω ἀναφέραμε πῶς τοῦτὴ τὴν ἐποχὴ ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἀνάστατη ἀπὸ τὸν τρυγητό. Βέβαια στὶς ἡμέρες μας αὐτὴ ἡ διαπίστωση εἶναι λίγο... αἰσιόδοξη! Καθὼς τὸ 2000

μετά Χριστόν βρίσκεται πλέον σὲ ἀπόσταση βολῆς, τοῦτες οἱ γραφικὲς εἰκόνες ξεθωριάζουν ὀλοένα καὶ πὸ πολὺ. Σὲ λίγα χρόνια οἱ μεγάλοι μόνο θὰ τίς θυμοῦνται κι οἱ μικροὶ –πόσοι ἄραγε– θὰ ἐπιθυμοῦν νὰ τίς πληροφορηθοῦν.

Εἶναι μεγάλη ἡ εὐθύνη μας ἀπέναντι στὶς ἐπερχόμενες γενιές. "Ἄς μὴν κόβουμε τὸν ἱερό ὀμφάλιο λῶρο τους, πού τίς συνδέει μὲ τίς ρίζες. Μὲ τὸ ὑγιὲς παρελθόν. Θὰ λογοδοτήσουμε γι' αὐτὸ ἀπέναντι στοὺς ἐπερχόμενους, ἀκόμη κι ὅταν θὰ ἔχουμε ἐγκαταλείψει τὸν κόσμο αὐτό...

Ὁ Τούρκος Ἐγκέλαδος κι ὁ «Ἕλληνας θεῖος»

Ὁ Ἐγκέλαδος ἀνάλογα μὲ τὸ σημεῖο πού... διαλέγει νὰ χτυπήσει, νὰ ταρακουνήσει καὶ νὰ ἰσοπεδώσει, γιὰ τὴν ἀκριβολογία, παίρνει ἐθνικότητα. Τὸν Αὐγούστο ἐγινε... Τούρκος, σωριάζοντας ἐρείπια ἐπὶ ἐρείπιων καὶ σπέρνοντας χιλιάδες πτώματα ἀνάμεσα στὶς ἄμορφες μάζες τοῦ μετόν, τοῦ σιδήρου, τῶν ξύλων καὶ τοῦ χώματος. Χιλιάδες οἱ νεκροί, ποτάμα τὸ δάκρυ καὶ τὸ αἷμα. Ἀφόρητος ὁ πόνος, βροντὴ ὁ στεναγμός...

Ἦχηρὴ μέσα σ' αὐτὴ τὴν χασομικὴ κατάσταση ἡ ἑλληνικὴ λεβεντιά, τὸ ἑλληνικὸ φιλότιμο· ὁ «Ἕλληνας θεῖος» πού ἔγραψε ἡ 11χρονη τουρκάλα μαθήτρια, βαθιὰ συγκινημένη ἀπὸ τὴν προσφορὰ τοῦ ἑλληνικοῦ νεφροῦ σὲ τούρκικο πονεμένο σῶμα! Κι ἀπὸ 'κεῖ καὶ πέρα τὸ πίνγκ-πόνγκ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀνθρωπιᾶς. Τραπέξι οἱ δύο ἀκτὲς τοῦ Αἰγαίου καὶ «φιλὲς» τὸ ἴδιο ἀρχιπέλαγος. Στὴν «πάσα» τοῦ «Ἕλληνα θεῖου» ἀπάντησαν μὲ ἀντίστοιχη δύο Τούρκοι, ἔχοντας πνιγμένη στὰ αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης τὴν καρδιά... Καὶ νὰ οἱ χιλιάδες φιάλες ἑλληνικοῦ αἵματος στὶς τουρκικὲς φλέβες, καὶ νὰ ἡ πολυποικίλη ἰατροφαρμακευτικὴ παροχὴ, καὶ νὰ οἱ χορηγίες οἰκοσκευῆς καὶ νὰ ἡ φιλοξενία μικρῶν Τούρκων σ' ὅλα τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου. Σὲ σημεῖο νὰ ζητοῦν δημόσια Τούρκοι ἐπιφανεῖς ἀπὸ τὸν Ἐτσεβίτ νὰ ἔλθει στὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ ἐδῶ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν κάθε «Ἕλληνα θεῖο» γιὰ τὴν ἐκπεφρασμένη ἀνθρωπιᾶ. Ὅμως τὸ δρομολόγιο τοῦ θανάτου συνέχισε τὸν

Σεπτέμβριο ὁ Ἐγκέλαδος Μενίδι, Ἄνω Λιόσια καί... καί... Εἶναι ναπές οἱ μνήμες τῶν μνημάτων καὶ δὲν εἶναι ὅ,τι καλύτερο νὰ τίς ἐπιστρατεύσουμε, ἀνακαλώντας τίς. "Ἀπλῶς" θὰ ἐπισημάνουμε τὴν πολλαπλῶς παρασχεθεῖσα βοήθεια τῶν Τούρκων καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν λοιπῶν ἐθνικοτήτων.

Ὡς φαίνεται, τὰ ὑπόγεια ρήγματα καλύπτουν σιγὰ σιγὰ ἐκεῖνα τῶν καρδιῶν!.

Δόξα τῷ Θεῷ!

Εὐθύνη καὶ αὐτῆς τῆς στήλης εἶναι νὰ στηλιτεύει τὰ κακῶς κείμενα, ὅπου συμβαίνουν καὶ παρατηροῦνται φρικὰ. Παράλληλα ὅμως δὲν πρέπει νὰ φεῖδεται ἐπαίνων καὶ εὐσήμων ὅταν συντρέχει ὁ λόγος. Ἀφορμὴ γιὰ τίς εἰσαγωγικὲς αὐτὲς σκέψεις δίνουν δύο θετικότερες εἰδήσεις. Ἡ μία ἀφορᾷ στὶς καλοκαιρινὲς πυρκαγιές κι ἡ ἄλλη στὶς ἐπίσης καλοκαιρινὲς διαρρήξεις. Συγκεκριμένα φέτος –ὑστερ' ἀπὸ εἰκοσιπέντε ὀλόκληρα χρόνια– τὰ δάση μας δὲν ἀποτεφρώθηκαν, καθὼς κήκε μόλις τὸ 1% τῶν δασικῶν ἐκτάσεων πού πέρναι ἔγιναν παρανάλωμα τοῦ πυρός. Τοῦτο σημαίνει μέσος ὄρος καταστροφῆς λιγότερο ἀπὸ δύο στρέμματα ἀνὰ πυρκαγιά. Αὐτὸ ὀφείλεται κατὰ κύριο λόγο στὴ μετάθεση τῆς ἀρμοδιότητος τῆς δασοφυλάξεως ἀπὸ τὴν Δασικὴ Ὑπηρεσία στὸ Πυροσβεστικὸ Σῶμα. Ἀσφαλῶς καὶ στὸν σχεδιασμὸ ἀντιμεταπίσεως τῶν πυρκαγιῶν σὲ νέα βάση.

Καὶ τὸ δεύτερο –ὄχι κατὰ σειράν ἐκτιμῆσεως– εὐχάριστο. Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ συστήματος ἀστυνομείσεως καὶ οἱ πεζὲς περιπολίες ἀπὸ τοὺς ἀστυνομικοὺς ἄρχισαν ν' ἀποδίδουν καρπὸς στὴν μείωση τῆς ἐγκληματικότητος. Σύμφωνα μὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ ὑπουργείου Δημοσίας Τάξεως, οἱ κλοπὲς καὶ οἱ διαρρήξεις στὸ κρῖσιμο γιὰ τὴν πρωτεύουσα τρίμηνο Ἰουνίου, Ἰουλίου, Αὐγούστου ἐμφανίζονται μειωμένες κατὰ 35% σὲ σχέση μὲ τὴν περυσινὴ χρονιά.

Χαιρετίζουμε καὶ τίς δύο ἐλπιδοφόρες εἰδήσεις κι εὐχόμεστε στοὺς ἀρμοδίους καλὴ δύναμη γιὰ νὰ πετύχουν στὸ μᾶξιμουμ.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΕΛΙΝΟΣ

1^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ

Υπό την αιγίδα του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου

Κεντρικὸ θέμα:

«ΕΞ ΥΔΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ»

Τὸ μυστήριον τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος χθὲς καὶ σήμερον

ΑΘΗΝΑ, ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΕΝΤΕΛΗΣ

8-10 Ὀκτωβρίου 1999

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ - ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

Ἐπιδέχθη συνέδρων. Ἁγιασμός. Ἐναρξη ἐργασιῶν ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου.

Προσφώνηση ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς διοργανωτικῆς ἐπιτροπῆς Σεβ. Μητροπολίτου Βεροίας καὶ Ναούσης κ. Παντελεήμονος.

Προσφώνηση ὑπὸ τοῦ κ. Εὐαγγέλου Θεοδώρου. Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

1η εἰσήγηση: «Ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος». Ἡ θεολογία τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος.

Εἰσηγητής: Ὁ πρωτοπρ. Γεώργιος Μεταλληνός, Καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

2η εἰσήγηση: Ἱστορικὴ διαμόρφωση τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος.

Εἰσηγητής: Ὁ κ. Παναγιώτης Σκαλτσής, Ἐπ. Καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

3η εἰσήγηση: Τὸ μυστήριον τοῦ Ἁγίου Χρίσματος.

Εἰσηγητής: Ὁ κ. Γεώργιος Φίλιας, Ἐπ. Καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

4η εἰσήγηση: Οἱ προβαπτισματικὲς ἀκολουθίες. Τελετουργικὴ θεώρηση.

Εἰσηγητής: Ὁ ἀρχιμ. Γεώργιος Χρυσοστόμου, δ. Φ.

5η εἰσήγηση: Τὸ Βάπτισμα τῶν ἐνηλίκων, ὁ Νηπιοβαπτισμός, τὸ Βάπτισμα τῆς ἀνάγκης. Τελετουργικὴ θεώρηση.

Εἰσηγητής: Ὁ κ. Ἰωάννης Φουντούλης, Ὁμότιμος Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

6η εἰσήγηση: Τὸ Βάπτισμα καὶ ἡ ἀποδοχὴ τῶν σχιματικῶν καὶ αἰρετικῶν.

Εἰσηγητής: Ὁ κ. Θεόδωρος Πάγκου, Ἐπ. Καθηγητὴς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

7η εἰσήγηση: Βάπτισμα καὶ ἐξωτερικὴ ἱεραποστολή.

Εἰσηγητής: Ὁ πρωτοπρ. Κωνσταντῖνος Στρατηγόπουλος.

8η εἰσήγηση: Τὸ Ἅγιο Βάπτισμα στὴ σύγχρονη ἐνοριακὴ πράξη. Διαπιστώσεις καὶ προτάσεις.

Εἰσηγητής: Ὁ πρωτοπρ. Δημήτριος Τζέρπος, δ. Θ.

9η εἰσήγηση: Ἅγιο Βάπτισμα καὶ Θεία Λειτουργία.

Εἰσηγητής: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ἰωάννης.

10η εἰσήγηση: Ἡ βαπτισματικὴ ἀγωγή τῶν πιστῶν καὶ ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότητά.

Εἰσηγητής: Ὁ πρωτοπρ. Μιχαὴλ Καρδαμάκης, δ. Θ.

11η εἰσήγηση: Ἡ δυναμικὴ τοῦ μυστηρίου τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος στὸ σύγχρονο κόσμον.

Εἰσηγητής: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεος.

